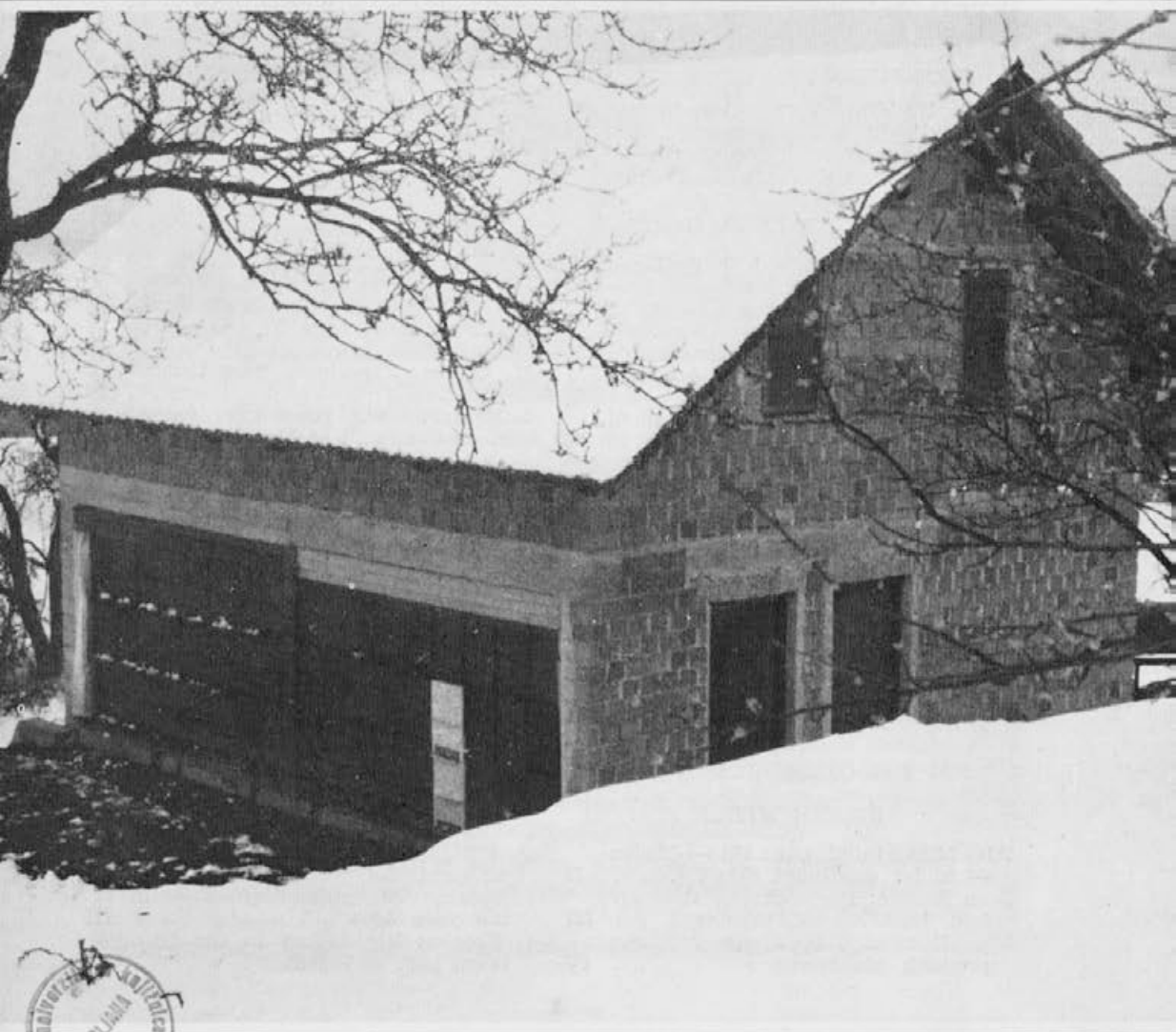

slovenski čebelar

1

Letnik LXXXVI — Leto 1984

LETO 1873 — PRIČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA NA SLOVENSKEM

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

št. 1

1. januar

letnik 86

VSEBINA

mag. Franc Javornik: Nekaj misli o tečajih za čebelarske preglednike . . .	2
Jože Grabrijan: Čebelarjeva opravila v januarju . . .	4
Ivan Esenko: Plemenilne enote . . .	6
inž. Dušan Kresal: Problematika varstva čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin . . .	10
inž. Ludvik Klun: Sprehod skozi VIII. čebelarsko razstavo v Ljubljani . . .	13

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Rudi Brajdih: Moje izkušnje pri zdravljenju z varitanom . . .	18
Lojze Kastelic: Obisk čebelarja je lahko nevaren! . . .	20

IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Dr. K. Dreher (prevod Paule Deu): Medikamentozno (kemoterapevtsko) zatiranje varoze v ZR Nemčiji . . .	22
inž. Ludvik Klun: Uničevanje parazita varoa pri nizkih temperaturah . . .	25
Dr. K. Dreher: Izkušnje s tobakom na Kitajskem . . .	26
Ivan Krajnc: Šestdeset let od smrti A. I. Roota . . .	26

ZA ČEBELARSKE KROŽKE

inž. Bruno Krištof: Desetletni jubilej čebelarskega krožka OŠ Janka Padežnika v Mariboru . . .	27
--	----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Andrej Petelin: Valentin Benedičič osemdesetletnik . . .	30
Janez Mihelič: Prof. Edi Senegačnik je dopolnil sedemdeset let . . .	31

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

Aleš Mižigoj dipl. oec.: Hp — Medex — 30 let uspešnega dela . . .	II
Ivan Esenko: Pospeševalna služba v letu 1984 . . .	III
Ivan Esenko: Čebelarjenje v južnih predelih Madžarske . . .	IV

CONTENTS

F. Javornik: A few thoughts about the courses for beekeeping controllers . . .	2
J. Grabrijan: Beekeeper's occupations in January . . .	4
I. Esenko: Raising units . . .	6
D. Kresal: The problems for protecting bees against the chemical means for protection of plants . . .	10
L. Klun: A walk through 8th beekeeping exhibition in Ljubljana . . .	13

OUR BEEKEEPERS' EXPERIENCE

R. Brajdih: My experience with curing by varitan . . .	18
L. Kastelic: A visit from a beekeeper may be dangerous . . .	20

FROM THE BEEKEEPING WORLD

K. Dreher: Chemotherapeutical extermination of varroa in West Germany (translation Paule Deu) . . .	22
L. Klun: Extermination the varroa parasite at low temperatures . . .	25
K. Dreher: Experience with tobacco in China . . .	26
I. Krajnc: Sixty years have passed since the death of Mr. A. I. Root . . .	26

FOR BEEKEEPING SOCIETIES

B. Krištof: The ten years jubilee of the beekeeping Society of the Elementary School Janko Padežnik in Maribor . . .	27
--	----

FROM THE SOCIETY LIFE

A. Petelin: Valentin Benedičič — oktogenarian . . .	30
J. Mihelič: Prof. Edi Senegačnik — his seventy years of life . . .	31

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

A. Mižigoj: Hp — Medex — 30 years of successful work . . .	II
I. Esenko: The promoting service in the year 1984 . . .	III
I. Esenko: Beekeeping in the Southern part of Hungary . . .	IV

S
z
e
č
n
o
1
9
8
4

OB NOVEM LETU 1984

Vstopamo v novo leto 1984. Ne moremo si zaželeli, da bi bilo vsaj takšno, kot je bilo zadnje. Zadnje nas čebelarje ni zadovoljilo. Resnično si želimo boljše leto, več medu in čebeljih pridelkov, manj čebeljih bolezni in manj težav pri oskrbi s sladkorjem ter bencinskimi boni.

Napovedi za novo leto niso preveč obetavne. Živimo v hudih gospodarskih razmerah. Nič nam ne bo podarjeno. Vse je odvisno od nas samih. Tudi mi čebelarji lahko prispevamo mnogo, če bomo znali izčrpati vse možnosti, ki nam jih dajejo čebele in naše znanje, da bomo kar najboljše izkoristili naravne danosti. Še bolj strnimo vrste v naših čebelarskih organizacijah, vključimo še neorganizirane čebelarje! Le dobro organizirani in strokovno ovedeni bomo uspešni pri zatiranju kužnih bolezni čebel z varozo vred. Ni druge izbire ali dobro delati ali prenehati. Naši čebelarji s svojimi čebelami vred so vedno vzdržali in bodo tudi sedaj.

Izvršni odbor ZČDS želi vsem čebelarjem in njihovim družinam zdravo in uspešno Novo leto 1984, bolj medeno leto z močnimi in zdravimi čebelami.

Izvršni odbor ZČDS

NEKAJ MISLI O TEČAJIH ZA ČEBELARSKE PREGLEDNIKE

MAG. FRANC JAVORNIK

Izobraževanje je zelo pomembno za razvoj in napredek v vsaki dejavnosti ali stroki. Ta zakonitost seveda velja tudi za čebelarstvo. Vemo, da zahteva uspešno čebelarjenje obilo znanja o biologiji čebel, tehnologiji čebelarjenja, pašah, čebeljih pridelkih in ne nazadnje o zastupitvah in boleznih o njihovem zatiranju in preprečevanju. Le čebelar, ki si je pridobil ustrezno znanje, bo lahko razvijal in moderniziral svoje čebelarstvo, količinsko povečal in kakovostno izboljšal čebelje pridelke v svojem čebelarstvu. Naša družba si prizadeva za čim boljšo samooskrbo s hrano, saj je to eden od porokov za našo samostojnost, zato pospešuje pridelavo hrane. S tem namenom pospešuje tudi čebelarstvo. Pospeševanje čebelarstva pa poleg drugih ukrepov, ki jih izvajamo bolj ali manj posrečeno, zajema tudi vzgojo in izobraževanje čebelarjev ter širjenje njihovega obzorja.

Kot predavatelj in predsednik izpitne komisije na tečajih za čebelarske preglednike, ki jih je organiziral vete-

rinarski zavod KRIM Grosuplje za ljubljansko, dolensko, notranjsko in del gorenjske regije, bi podal nekaj svojih opažanj in kritičnih misli.

Tečaje za čebelarske preglednike so obiskovali v glavnem naprednejši in bolj izkušeni čebelarji, ki so že imeli določeno znanje, tako da so ga na tečajih le dopolnili, razširili in utrdili. Tečaj je trajal štiri dni, Njegov program lahko razdelimo na:

1. splošni del, ki je obsegal anatomijsko, fiziologijo in biologijo čebel, tehnologijo in specifičnosti čebelarjenja, paše in čebelje pridelke,

2. splošno o boleznih in kužnih boleznih čebel,

3. zastupitve čebel, znamenja in ukrepi,

4. predpise v zvezi s preprečevanjem in zatiranjem kužnih boleznih.

Poudarek v izobraževanju na tečaju je bil na spoznavanju kužnih boleznih čebel in na predpisih v zvezi z njimi. Poudariti pa moram, da tudi druga prej naštetá področja niso bila zanemarljiva.

Namen tečaja je bil izobraziti čebelarske preglednike in jih s širšim znanjem in obzorjem usposobiti, da bodo lahko uspešno delovali v svoji okolici, ne samo na področju odkrivanja in zatiranja kužnih boleznih čebel, pač pa v celotnem zdravstvenem varstvu čebel, ki predstavlja bistveno širšo dejavnost.

Poglavitna naloga čebelarskih preglednikov je tesno sodelovanje s področno veterinarsko službo. Pod vodstvom in nadzorstvom veterinarske službe sodelujejo pregledniki pri odkrivanju in zatiranju kužnih boleznih čebel ter so neposredna povezava med čebelarskimi društvi in čebelarji na eni strani in področno veterinarsko

inšpekcijo na drugi. Pooblašчени čebelarški preglednik lahko na določnem področju opravlja tale opravila:

— Jemlje vzorce za preiskavo na akarozo, nosemavost in varozo v primeru suma na katero od teh bolezni.

— Dostavlja odvzete vzorce oddelku za epizootiologijo področne veterinarske organizacije.

— Pod kontrolo in po navodilih pristojne veterinarske službe zdravi čebele v čebelnjakih, kjer je ugotovljena akaroza.

— Kontrolira zdravljenje, razkuževanje in druge ukrepe, ki so jih dolžni izvajati lastniki v čebelnjakih, v katerih je ugotovljena nosemavost.

— Zmanjšuje okužbe, zdravi in izvaja naložene veterinarske sanitetne ukrepe v čebelnjakih, kjer je ugotovljena varoza.

— Prijavlja sum na hudo gnilobo čebelje zalege.

— Izvaja sanacijske ukrepe v čebelnjakih, kjer je bila ugotovljena huda gniloba čebelje zalege.

Ponovno poudarjam, da čebelarški preglednik lahko opravlja vse to le, če ga pooblasti pristojni veterinarski inšpektor in še po navodilih in pod kontrolo področne veterinarske delovne organizacije.

Pomembna naloga čebelarških preglednikov je tudi, da kot poznavalci obstoječih problemov sodelujejo pri izdelavi in izvajanju letnih programov dela v čebelarških društvih. Del aktivnosti čebelarških društev je tudi izdelava in izvajanje programa zdravstvenega varstva čebel. V ta program pa poleg kužnih sodijo tudi druge bolezni čebel, poleg tega pa še varstvo čebel pred zastrupitvami ter urejanje in reševanje drugih bioloških in ekoloških problemov, ki se pojavljajo v naravi. Ta dejavnost čebelarških preglednikov je vedno bolj pomembna, saj v zadnjem času poleg kužnih bolezni čebel naše čebelarstvo močno ogrožajo najrazličnejše zastrupitve čebel

s strupi, ki jih uporabljajo v kmetijstvu in industriji za varstvo rastlin ali kot herbicide. V letošnjem letu smo zvedeli za hude zastrupitve čebel na Primorskem, Gorenjskem, v okolici Ljubljane in drugje. Tudi onesnaževanje zraka in vode poleg rib močno prizadene tudi čebele.

Pri izpitih so ugotovili, da številni kandidati obravnavani splošni del slabše poznajo, čeprav so bila vprašanja dokaj preprosta. To spoznanje me je nekoliko razočaralo, saj sem prav s tega področja pričakoval več splošnega znanja o čebelarstvu.

Dokaj dobro so kandidati odgovarjali na vprašanja o kužnih boleznih čebel in o predpisih v zvezi z njihovim zatiranjem in preprečevanjem. Zato menim, da je bil glavni namen teh tečajev dosežen v pričakovanih mejah.

Dokajšnja vrzel v znanju kandidatov pa se je pokazala na področju poznavanja zastrupitev čebel, preventivne pred zastrupitvami in postopkov ob zastrupitvah. Le redki so pokazali izčrpnost znanja, čeprav so bila vprašanja le iz snovi, ki so jo predavali na tečaju in je bila dostopna tudi v knjigi dr. Riharja Bolezni, škodljivci in zastrupitve čebel.

Prepričan sem, da omogoča boljše zdravstveno stanje čebel in s tem večjo in kvalitetnejšo pridelavo medu in drugih čebeljih pridelkov med drugim prav izobraževanje čebelarjev. Zadržal se bom le pri pouku o zdravstvenem varstvu čebel in o zastrupitvah.

V 11. členu zakona o varstvu živali pred kužnimi boleznimi Ur. L. SRS 18/77 in 2/78 je določeno, da morajo lastniki živali in delavci, ki se ukvarjajo z živalmi in pridelavo ali pridelavo živil živalskega izvora, surovina in odpadki imeti osnovno znanje o živalskih kužnih boleznih in o predpisih s področja varstva živali pred kužnimi boleznimi. Ker je tudi čebela žival, čebelji pridelki pa so hrana, surovina ali odpadki živalskega izvora, se

določila tega člana nanašajo tudi na čebelarje.

To osnovno znanje o kužnih boleznih in o predpisih si lastniki živali pridobi na tečajih; te organizira veterinarska organizacija, ki je za to pooblaščen. Stroške za organizacijo teh tečajev pa nosi organizator ali sam občan.

Kolikor mi je znano, so bili na pobudo občinskih čebelarskih zvez ali društev taki tečaji posebej za čebelarje organizirani le v posameznih občinah v Sloveniji. V večini občin pa do takih pobud ni prišlo. Čebelarji, predvsem kmetje-živinorejci, so tovrstne tečaje opravili kot kooperanti kmetijskih zadrug. Pretežna večina čebelarjev pa teh tečajev ni opravila.

Glede na splošno pomembnost čebelarstva, posebej pa še v kmetijstvu, saj je v nekaterih občinah v srednjeročnem načrtu opredeljeno kot dejavnost posebnega družbenega pomena, menim, da je treba stroške teh tečajev pokriti iz sredstev za pospeševanje kmetijstva v občini.

Med in čebelji pridelki so le majhen delček koristi, ki jih daje čebelarstvo naši družbi. Deset do petnajstkrat večjo korist daje čebelarstvo našemu

kmetijstvu z opravevanjem žužkocvetnih rastlin. Strokovnjaki so ugotovili, da je 1/3 vse hrane, bodisi za živali ali ljudi, ki jo pridelajo na našem planetu, na določen način odvisna od dejavnosti čebel. Znano je, da v zahodnih deželah kmetijci in sadjarji celo plačujejo čebelarjem, da ob cvetenju pripeljejo čebele v bližino posevkov in sadovnjakov, ker je zato hektarski pridelek posameznih kultur tudi 30 do 40 odstotkov večji. Čebele so tudi pomemben dejavnik pri vzdrževanju biološkega in ekološkega ravnotežja v naravi.

Prepričan sem, da se bo trud in denar, porabljen za tovrstno izobraževanje čebelarjev, bogato obrestoval, saj bo zdravstveno varstvo čebel uspešno in učinkovito le, če bo strokovno načrtovano in bo potekalo ob podpori in pomoči vseh čebelarjev. Zato predlagam, naj sprejmejo sklep, da se morajo v vseh občinah v Sloveniji, kjer jih do zdaj še ni bilo, organizirati tečaji o epizootiološkem minimumu za vse čebelarje. Nadalje predlagam, da naj se ti tečaji dopolnijo s poglavjem o zastrupitvah čebel, preprečevanjem in postopkom ob njej.

(Referat na posvetovanju — 1983)

ČEBELARJEVA OPRAVILA V JANUARJU

JOZE GRABRIJAN

Leta 1981 sem se vam v Slovenskem čebelarju predstavil v rubriki Naši znani čebelarji, zato mislim, da se ponovno ni potrebno. Če bodo moji nasveti vsaj malo pripomogli mladim, pa tudi starejšim čebelarjem, k boljšemu čebelarjenju, bo moje pisanje doseglo svoj namen.

V začetku želim čebelarkam in čebelarjem srečno novo leto 1984. Želim, da bi natočili vsaj toliko medu kot leta 1981.

Zdaj pa k čebelicam. Skoraj vsak pišec je poudaril, da je januar mesec, ko čebele mirujejo. Glavna skrb čebelarjev naj bo torej, da bodo čebele imele mir. Poleg človeka lahko vznemirjajo čebele ptice, miši in ponekod tudi divjačina. Zato je treba temu ustrezno ukrepati. Če je čebeljak blizu hiše, je dobro, da ima dostop vanj mačka. Pred divjačino ga zavarujemo s primerno ograjo. Tudi sinice niso nedolžne, zato jih krmimo na kraju, ki

je nekoliko oddaljen od čebelnjaka. Pred leti se mi je zgodilo, da je žolna preluknjala prednjo stran panja; na srečo se je vse dobro izteklo, ker je bilo vreme ugodno. Če pa se to dogodi v najhujši zimi, je lahko usodno za družino, čebele se razležejo po satju, kjer zaradi nizkih temperatur otrpnejo in nato preko noči zmrznejo.

Na misel mi je prišlo, da bi čebelnjak pred ptiči zavaroval z mrežo, kot jo uporabljajo v Italiji za varstvo vinogradov pred ptiči. Prepričan sem, da bo to zelo uspešen način borbe proti pticam, zato nameravam mrežo preizkusiti že letos. Položiti jo moramo blizu žrel, da bodo čebele lahko neovirano izletale.

Vendar čebelar ne more, da ne bi stopil v čebelnjak, pa tudi panj odprl in prisluhnil, kako čebele zimujejo. Zato je dobro, da položimo po podu staro preprogo, če te nimamo, pa vreče iz jute, kar bo ublažilo ropot čevljev, ki se brez tega močno prenaša na panje. Pozimi priporočam, da preberete kako čebelarstvo knjigo. Obiščite tudi sosednje čebelarje in se pogovorite o skupnih izkušnjah in težavah. Sedaj je tudi dovolj časa, da zberemo vse lanske številke Slovenskega čebelarja in jih odnesemo v knjigovoznico, ali pa se polotimo vezave tako, da jih lepo zložimo, preluknjamo z luknjajem in zvežemo z nekoliko boljšo vrvico. Pred tem ne smemo pozabiti v prvo številko vložiti letnega kazala, ki ga bomo prejeli v prvi številki novega leta. Tako bomo hitreje našli zelen članek.

V tem mesecu je tudi veliko občnih zborov naših čebelarskih organizacij, če je le mogoče se ga udeležimo in poravnajmo članarino blagajniku društva. Pozimi napravimo tudi obračun čebelarjenja za preteklo leto.

Poseben problem pri veliki večini čebelarjev je tudi dobra evidenca o gospodarskih rezultatih čebeljih družin. Mnogo čebelarjev nima niti naj-

nujnejših podatkov o čebelji družini, kot so številka panja, leto rojstva matice, pridelek medu, število dodanih satnic in podobno. Vsem priporočam, da si narežete iz malo tršega papirja kartončke, pripnite jih z risalnim žebličkom na panj in začnite v letošnjem letu zapisovati vsaj te osnovne podatke o vsaki posamezni čebelji družini posebej. Lahko pa si kupite za to zvezek in namenite vsaki čebelji družini eno stran za vodenje podatkov in zapažanj. Na osnovi primerjav boste ugotovili, da so ene družine boljše medarke, da se družine, ki imajo mlade matice, hitreje in bolje razvijajo in zato prinesejo več medu. Morda je kdo pozabil čebele zapažiti; naj to stori nemudoma.

V mrzlih mesecih presortiramo tudi satje, če nismo storili tega že prej. Slabo, črno satje izrežemo, zberemo voščine in skuhamo vosek. Posebej pazorni bodimo, da nam ne propadejo voščine, saj je sedaj dragocen vsak kosček, ker je vosek dragocena surovina, ki jo tokrat, ko potrebujemo satnice, težko dobimo. Priporočam, da ima vsak čebelar med letom za ostanke voseka, prizidke in prazne tratovsko sate poseben lonec v katerega nalije vodo do ene četrtine, ko je lonec poln pa voščine skuha, da dobi kolač. Voščeni delci in odpadki se tako ne bodo v vročini pokvarili. To pomeni, da jih ne bo napadla voščena večča in plesen. Ko bomo kuhali ostalo satje, pa bomo dodali tudi ta kolač.

Čebelarjem priporočam tudi, da prisluhnete z gumijasto cevjo čebeljim družinam skozi žrelo, predvsem tistim, ki so močno okužene z varozo. Če čebele močno šumijo in se šumenje ne umirja po določenem času, si moramo takšne panje označiti in se pripraviti na zgodnje spomladansko zdravljenje. Predvsem si pravočasno preskrbimo zdravila, ker jih takrat, ko jih bomo potrebovali morda ne bomo več dobili.

PLEMENILNE ENOTE

IVAN ESENKO

Plemenilne enote imenujemo vse vrste plemenilčkov in panjev, ki nam služijo za vzrejo matic. Plemenilne enote torej niso samo plemenilčki, ampak tudi prašilčki in še večje oblike enot za vzrejo matic.

Osnovna karakteristika plemenilčkov za večjo vzrejo matic je ta, da je za polnjenje le-teh potrebno kar najmanj čebel, saj bi sicer polnjenje s čebelami predstavljalo prevelik strošek pri vzreji matic. Pri individualni vzreji se nam na ta problem ni potrebno ozirati v tolikšni meri, čebelarji imajo prašilčke, ki predstavljajo hkrati rezervne družine za prihodnje leto, hkrati pa omogočajo najbolj zanesljivo dodajanje matic brezmatičnim družinam zgodaj spomladi ali pa med sezono. Plemenilčke lahko delimo glede na:

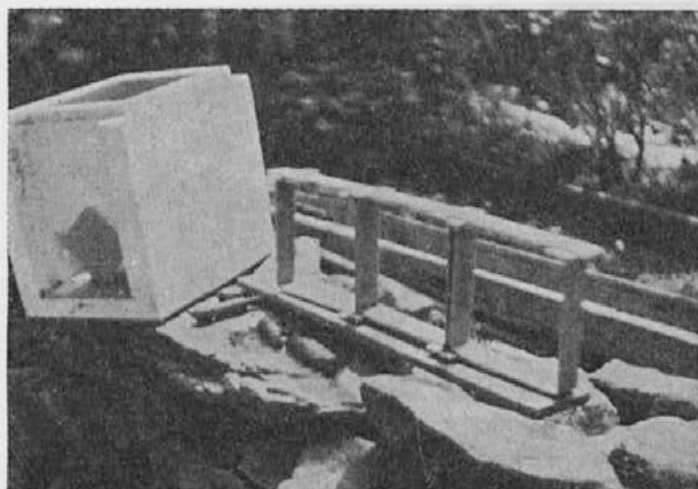
1. število satov in satičkov,
2. material, iz katerega so izdelani,
3. samostojne in baterijske sisteme plemenilčkov,
4. velikost na velike in majhne.

Seveda bi lahko navedel še druge karakteristike, po katerih bi delili plemenilčke, vendar sem izbral samo osnovne štiri, ki so hkrati odločilni pri izbiri.

1. Po številu satov razlikujemo eno-, dvo-, tri- in večsatne plemenilčke. Število satov ima veliko vlogo pri oblikovanju družinice. Enosatni primer plemenilčka tipa Zander, ki je pri naših čebelarjih še v najpogostejši rabi, je primer grobega posega v biologijo čebeljega gnezda. Z enim satom gnezdo sploščimo in s tem preprečimo, da bi čebele oblikovale kroglo, segmentirano s satjem. Zatorej obstaja pravilo, naj bi bili plemenilčki najmanj trisatni. Velikost satnikov v plemenilčkih je potrebno vedno dimenzionalno prilagoditi meram satnikov ekonomskih panjev, ki jih upo-

rabljamo v svojem čebelarstvu. To se pravi, da lahko satičke ob koncu sezone koristno uporabimo v gospodarskih panjih; obogatimo jih z zalego, ki se nahaja na njih. V satnikih, v katere bomo ob koncu vzrejne sezone vgradili satje iz plemenilčkov, so pregrade z utori, v katere sedejo letvice malih satnikov. Plemenilček, s katerim sem se spoznal v ČSSR, ima tri sate v enem kosu. Ko plemenilček zaključimo, se trije mali sati kot harmonika raztegnejo v standardni satnik češkega nakladnega panja. Takšno obliko satnika uporabljajo tudi drugod v svetu. S poskusi, ki sem jih izvajal v Ljubljani (Dravljje 1981), sem ugotovil, da satnik v plemenilčku ne sme biti prenizek. Biti mora čimbolj kvadrataste oblike, da lahko matica na njem normalno sklene krog zaleganja. Osemsatni stiroporni plemenilček je imel sate 12 cm dolge in 4 cm visoke. V tem primeru je bila oblika gnezda horizontalno sploščena in ni omogočala pravilne toplotne razporeditve v njem. Matica v njem se je sicer normalno oprasila in tudi zalegala, potem ko se je oplodila. Vendar se je pojavil drug problem. Čebele so nizko satje vedno zgradile do tal, tako da so imele prehod ob stenah plemenilčka, ne pa po tleh, kot je normalno. Pri poizkusu sem ugotovil še druge stvari, ki jih bom podrobneje navedel v enem od naslednjih sestavkov. Stavba satja v plemenilčkih je v novjših izvedbah plemenilčkov topla, medtem ko stari Zandrov tip s še nekaterimi drugimi predstavlja izvedbo mrzle stavbe v plemenilčkih. Pri mnogih poskusih, ki sem jih naredil na področju vzreje matic z uporabo 82 oblik plemenilčkov, sem se pri izdelavi svojega plemenilčka odločil za toplo stavbo. Pitalnik je nameščen kot zadnji satnik od žrela in se po potrebi

Polistirenski plemenilček s PVC oblogo ter zložljivim satnikom (CSSR)

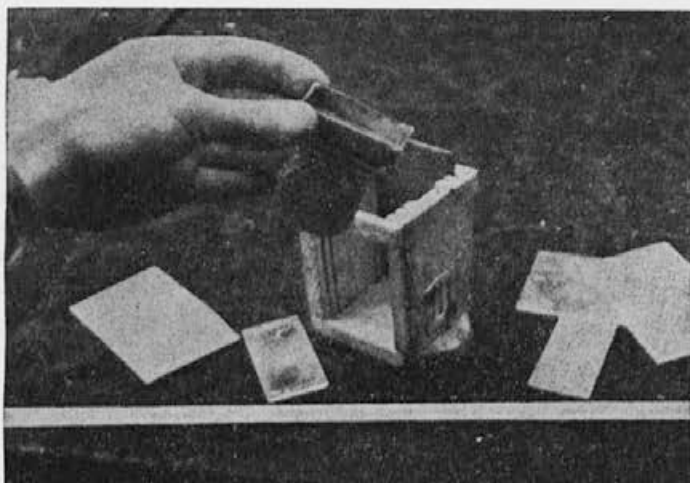
preprosto odstrani in nadomesti s satom. V tem primeru so v plemenilčku štirje sati, medtem ko so sicer trije, če je zraven tudi pitalnik. Pri vzreji sami pitalnik kot sestavni del plemenilčka odstranim ter medeno-sladkorno testo prosto zgnetem ob zadnji del plemenilčka na tla. To napravim, ko plemenilčke prvič polnim s čebelami. Ko čebele grade satje v plemenilčku, se testo avtomatsko »umakne« in da prostor satju, ker čebele intenzivno uporabljajo hrano pri graditvi satja. Če krmim že aktiven plemenilček,

zadnji ali nezaželen sat navadno odvezam in ga nadomestim s pitalnikom. Lahko pa krmim na zgoraj opisani način, vendar to delo upočasni, ker vsebujejo polni plemenilčki dosti čebel na dnu in na stenah in bi jih s takšnim krmljenjem dosti uničil.

2. Plemenilčki so lahko izdelani iz naravnega materiala, iz lesa, v novejšem času pa se kot material za izdelavo plemenilčkov uveljavljata poliuretan, stiropor ali polistiren. Pri uporabi umetnih materialov so izdelovalci uporabljali notranje obloge iz pla-

Lesen trisatni plemenilček napolnjen s čebelami

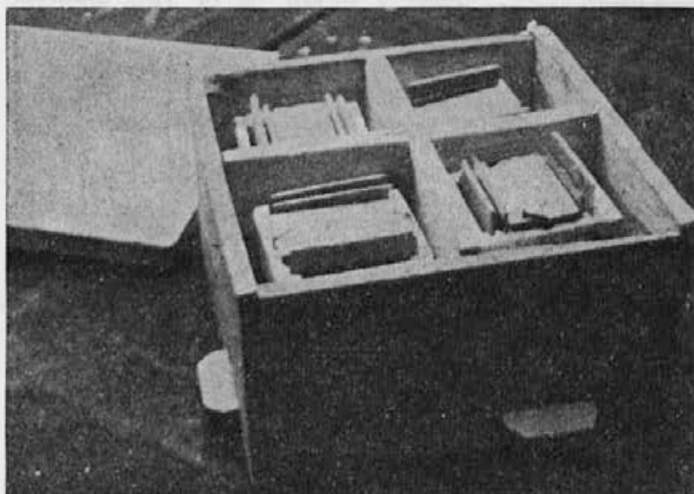

Minisekcija (J. Havlin)

stičnih snovi kot zaščito proti grizenju predvsem stiropora. Vendar se je to izkazalo kot nezdravo, kot čebelam skrajno škodljivo, saj se je na neprepustnih stenah nabirala vlaga — kondenzacija. To je povzročilo pojav nosene v plemenilčkih (in gospodarskih panjih) ter bolezni čebel in čebelje zalege, ki jo povzročajo plesni (poapnela in akamenela zalega).

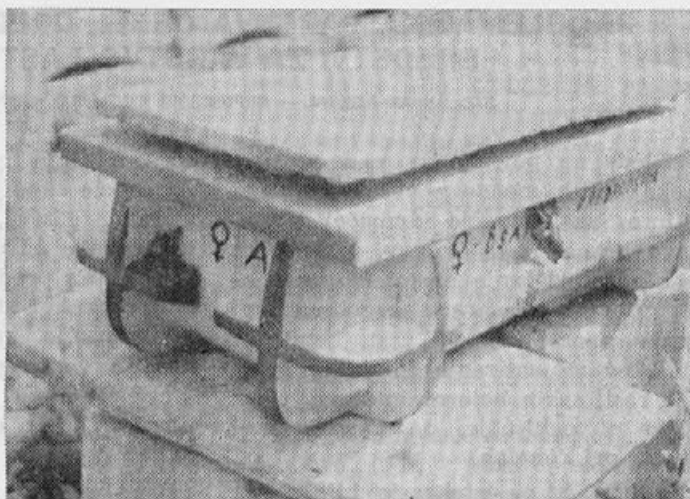
3. Po izvedbi delimo plemenilčke na samostojne ter baterijske. Zandrov enosadni plemenilček predstavlja baterijski sistem, saj sta plemenilčka z navzkrižno namestitvijo žrel v hram-

čku — bateriji. Prednost baterijskih plemenilčkov pred samostojnimi je predvsem v manjši porabi materiala pri izdelavi, plemenilne enote se med seboj grejejo, zavzamejo manj prostora na plemenišču, pri tem pa je potrebno tudi manj dodatnih pripomočkov pri postavitvi (količki, skupna streha). Za naravno plemenjenje matic so dopustne v enem kosu največ štiri plemenilne enote. S tem omogočimo izlet na štiri strani in so izgube matic pri orientaciji na domače žrelo še v realnih mejah. Večje število plemenilnih enot v eni bateriji se uporablja

Hramček z vložnimi minisekcijami (J. Havlin)

Osemsatni poskusni plemenilek na stojšču

zgolj pri instrumentalnem osemenjevanju matic, tako da na žrelo namestimo matično rešetko, ki preprečuje izlet matic v okolje.

4. Po velikosti delimo plemenilne enote na velike in majhne. Ekstremna primera velikosti predstavljata prašilek ali polovični gospodarski panji kot največja in minisekcija kot najmanjša plemenilna enota.

Prašilek je primeren za individualno vzrejo matic in je hkrati OBVEZEN pri vsakem večjem ali manjšem čebelarstvu. Gospodarna uporaba prašilkov, bodisi 5- ali 6-satarjev, pomeni vzrejo matic za svoje potrebe, imeti v posesti rezervne družine in je hkrati odličen način dodajanja matic osirotelim družinam v zgodnjih spomladanskih mesecih ter v sami sezoni. Za vsakršno vzrejo matic, namenjenih za potrebe zunaj lastnega čebelarstva, vzreja v prašilkah ni priporočljiva niti donosna. Prašilke naredimo po akaciji paši, tako da odvezamemo gospodarskim panjem le en do dva sata zalege z mladimi čebelami, kar za močne plemenjake ne pomeni tako veliko izgubo, da bi kasneje trpeli na kostanjevi paši ali smreki kot slabiči. Prva matica, vzrejena v pra-

šilku, naj bo namenjena zamenjavi stare v gospodarskem panju, naslednja ali zadnja matica pa ostane v prašilku, ki bo z njo tudi prezimil in bo služil z mlado matico kot zlata rezerva v zgodnjih spomladanskih dneh za pomoč brezmatični družini.

Plemenilek za obsežnejšo vzrejo naj bo čim manjši, vendar še v merah, ki omogočajo optimalen razvoj čebel v njih.

Primer minisekcije, s katerim sem se seznanil pri Jaroslavu Havlinu v ČSSR, služi zgolj za inseminacijo, to je instrumentalno osemenje matic. Enosatna enota je izdelana v tako majhni izvedbi, da bi v primeru naravne ploditve matic čebele takoj po izletu matice na orientacijski polet zapustile plemenilek, ker bi se čutile osirotele (Kraus V. in Havlin J.). Minisekcije so nameščene po štiri v hramčkih in imajo žrela zaprta z matično rešetko, ki preprečuje matici izlet. Namen tega tipa plemenilčka je torej le oskrba matice, preden spolno dozori, ter za kontrolo zaleganja po postopku inseminacije.

Pri vseh svojih poskusih sem uporabljal in še uporabljam standardne tipe ter plemenilčke, ki sem jih izdelal sam.

PROBLEMATIKA VARSTVA ČEBEL PRED KEMIČNIMI SREDSTVI ZA VARSTVO RASTLIN

INŽ. DUŠAN KRESAL — REPUBLIŠKI KMETIJSKI INŠPEKTOR

Glede na potrebe se je v zadnjih nekaj letih močno povečal družbeni interes za čimvečjo (domačo) pridelavo hrane. Med drugimi ukrepi za boljše izkoriščanje obstoječih možnosti pridelovanja hrane je gotovo tudi večja uporaba vseh vrst kemičnih sredstev za zatiranje in preprečevanje rastlinskih bolezni in škodljivcev. Zato ni naključje, da narašča tudi škoda pri čebelah.

V letu, ki se izteka, je bilo nekaj primerov zastupitev čebel, iz katerih sklepamo, da tudi čebelarji ne poznajo predpisov. Zato niso ustrezno in pravočasno ukrepali, krivci ne bodo mogli biti kaznovani, čebelarji pa ne bodo mogli uveljaviti odškodnine za povzročeno škodo.

Varstvo čebel pred kemičnimi zaščitnimi sredstvi je urejeno z 21. členom zakona o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci (Uradni list SRS, št. 16/77), ki določa, da se kemična sredstva za varstvo rastlin uporabljajo v skladu s posebnim predpisom na način, ki ni škodljiv za čebele. Posebni predpis je kot odredbo o varstvu čebel pred kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin (Uradni list SRS, št. 23/77) izdal republiški sekretar za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Bistvene določbe te odredbe so naslednje:

Kemična sredstva za varstvo rastlin, ki so škodljiva za čebele (insekticidi), se ne smejo uporabljati na kmetijskih kultiviranih rastlinah, gozdnem drevju, okrasnih rastlinah, gozdnem drevju, okrasnih in zdravilnih rastlinah, kadar te cvetijo ali kadar se na njih pojavlja mana. Ta prepoved se ne nanaša na uporabo kemičnih sredstev na krompirju, vinski trti in hmelju. Kot čas cvetenja se šteje čas

od odpiranja cvetov do odcvetanja. Za čebele škodljiva se štejejo vsa kemična sredstva, ki imajo na embalaži oznako »strup za čebele« ali pa so v skladu s predpisi kako drugače deklarirana kot strupena za čebele. Če je zatiranje rastlinskih bolezni in škodljivcev neogibno potrebno, sme za kmetijstvo ali gozdarstvo pristojni upravni organ občinske skupščine izjemno dovoliti, da se določba o prepovedi uporabe kemičnih sredstev, ki so škodljiva za čebele, ne uporablja. Lastniki ali uporabniki zemljišč morajo o nameravani uporabi kemičnih sredstev, nevarnih za čebele, obvestiti najmanj 48 ur pred uporabo kemičnih sredstev imetnike čebel, ki so v stalnih čebelnjakih in na pasiščih, ki so oddaljena do 3 km. Pred uporabo kemičnih sredstev v sadovnjakih mora biti odstranjena podrast, če je v cvetju. Če zaradi vremenskih ali tehničnih ovir podrast v cvetju ni mogla biti odstranjena, pa se morajo kemična sredstva kljub temu uporabiti, morajo lastniki ali uporabniki zemljišč (nasadov) obvestiti imetnike čebel, ki imajo čebele v stalnih čebelnjakih in na pasiščih, oddaljenih do 3 km od nasada, o uporabi kemičnih sredstev najmanj 48 ur pred pričetkom uporabe.

V oddaljenosti do 50 m od stalnih čebelnjakov in pasišč se kemična sredstva, nevarna za čebele, v nobenem primeru ne smejo uporabljati, razen če so imetniki čebel obveščeni o nameravani uporabi vsaj 48 ur pred uporabo. V gozdovih in na gozdnem drevju se smejo kemična sredstva uporabljati, če organizacija, ki gospodari z gozdom, ali zasebni lastnik gozda obvesti o nameravani uporabi kemičnih sredstev najmanj 48 ur pred uporabo imetnike čebel v stalnih čebelnjakih

in na pasiščih, ki so oddaljena do 3 kilometre.

Šteje se, da so bili imetniki čebel obveščeni o nameravani uporabi kemičnih sredstev, če je bilo obvestilo objavljeno v roku iz te odredbe v javnih občilih, pisno ali ustno ali na drug način, ki je običajen v posameznem kraju. Rztreseni in razliti ostanki kemičnih sredstev se morajo odstraniti ali jih je napraviti neškodljive za čebele. Kraj, na katerem se kemična sredstva za varstvo rastlin pripravljajo za uporabo, mora biti od studenca, vodnjaka ali katerekoli tekoče ali stoječe vode oddaljen najmanj 50 m.

Navedli smo bistvene določbe citirane odredbe, ki so z določbo 4. točke 33. člena zakona o varstvu rastlin pred boleznimi in škodljivci (Uradni list SRS, št. 16/77) tudi sankcionirana. Organizacija združenega dela ali druga pravna oseba se namreč zaradi kršitve omenjene odredbe lahko kaznuje z denarno kaznijo od 1.000 do 10.000 dinarjev, odgovorna oseba organizacije združenega dela ali druga pravna oseba z denarno kaznijo od 200 do 2000 dinarjev, občan pa z denarno kaznijo od 200 do 4000 dinarjev.

Iz navedenega torej sledi, da je sestavljalec citirane odredbe in zakona o varstvu rastlin želel čebele zavarovati pred škodljivimi vplivi kemičnih sredstev za varstvo rastlin in da bi bil ta namen dosežen, če bi v praksi upoštevali navedeni predpis. Seveda pa odredba ne more zajeti vseh možnih primerov zastrupitve čebel, ki se v praksi lahko dnevno pojavljajo in pri katerih zaradi zastrupitve čebel ne moremo kriviti samo uporabnike kemičnih sredstev, temveč so temu lahko krivi tudi samj čebelarji. Poznamo primer, da je čebelar svoje panje s čebelami postavil na robu večjega nasada krompirja in da je prišlo do množične zastrupitve čebel kljub temu, da se čebele na krompirju niso pasle. Šele s poznejšim pregledom,

skupno s prizadetim čebelarjem in izvajalcem škropljenja je bilo ugotovljeno, da je bilo krompirišče poškrpljeno proti koloradskemu hrošču v precejšnji vročini, tako da so strupeni hlapi omamili čebele, ki so se na večer vračale v čebelnjak in ker so letele neposredno nad zemljo, so popadale v krompirišče. Tudi v letu 1983 je zaradi suše in vročine marsikje prišlo do večjih ali manjših zastrupitev čebel, kar bi se sicer v normalnih letih ne dogajalo. Čebele so namreč zaradi pomanjkanja vode iskale roso in kapljice v škropljenih sadovnjakih, ki so že odcveteli in v katerih tudi ni bilo nobene podrasti v cvetju in jih zato v normalnih razmerah čebele sploh ne bi obiskovale. Ob tem je upoštevati dejstvo, da tako domače kakor tuje tržišče zahteva zdrave pridelke in ker je razlika v ceni med zdravim in okuženim pridelkom zelo velika, je v interesu vsakega kmetovalca, da pridelaja čimvečje količine zdravega sadja, grozdja, krompirja ali drugih plodov. Zaradi nenadnih pojavov cvetožera, zavijačev, listnih uši, rdečega pajka in tudi drugih škodljivcev so velikokrat potrebni zelo hitri ukrepi s škropljenjem, saj bi zakasnela intervencija lahko imela za posledico občutno zmanjšanje kakor tudi poslabšanje pridelka. V mnogih primerih bi, kljub opozorilu, čebelar težko v tako kratkem času oddaljil čebele od nasada, v katerem je potrebno opraviti škropljenje. V interesu tako čebelarjev kakor tudi lastnikov in imetnikov nasadov, v katerih se mora škropljenje opravljati precej pogosto, je, da so čebele vsaj med intenzivnim škropljenjem od teh objektov toliko oddaljene, da ne bo prišlo do zastrupitev in do nepotrebnega obtoževanja drug drugega o povzročitelju škode. Vsekakor je za večji pridelek hrane v splošnem družbenem interesu ukreniti vse, kar je mogoče, da ne bi prišlo do zastrupitve čebel ob hkratnem doseganju količin-

skih in kakovostnih kmetijskih pridelkov. Ta interes pa je dosežen povsod tam, kjer sta oba partnerja, tj. sadjar, hmeljar in drugi kmetijski pridelovalci in na drugi strani čebelar dovolj strpna in uvidevna tako za svoje, kakor tudi za partnerjeve koristi.

V primerih pa, ko čebelar ugotovi, da čebele množično umirajo in obstoji sum, da so zastrupljene, naj o tem čimprej, najkasneje pa v 48 urah, obvesti pristojnega kmetijskega inšpektorja zaradi odvzema vzorca mrtvih čebel. Priporočamo, da obvestite tudi veterinarskega inšpektorja zaradi ugotavljanja morebitne prisotnosti katerih od čebeljih kužnih bolezni. Vzorce mora odvzeti uradna oseba na predpisan način in ga takoj po najhitrejši možni poti poslati v analizo kmetijskemu inštitutu Slovenije ali drugi za tako analizo usposobljeni instituciji, ki bo ugotovila morebitno prisotnost za čebele strupenih snovi.

Še enkrat poudarjamo, da je neogibno potrebno vzorce odvzeti in dostaviti v analizo čim hitreje, ker velika večina strupenih substanc v uporabljenih insekticidih razpade v 7 dneh in jih kasneje ni več mogoče ugotoviti.

Vzorec, kot osnova za kakršenkoli upravni ali sodni postopek, mora vedno odvzeti uradna oseba. Po ceniku kmetijskega inštituta Slovenije je cena analize sredstev za varstvo rastlin od 15.000—30.000 din. Take analize so

torej zelo drage. Zato inšpektorji vzamejo in odpošljejo v analizo vzorec le, če jih pravočasno odvzamejo in če obstoji upravičen sum, da bo analiza pozitivna. Če namreč analiza pokaže, da vzorec nima snovi, ki so predmet prekrška ali prestopka, v primeru zastrupitve čebel je to strup, mora inšpektorat poravnati stroške analize, sicer pa subjekt, ki je prekršek storil.

Zato je razumljiva reakcija kmetijskega inšpektorja, ki ni odvzel vzorca čebel za analizo v primeru zastrupitve čebel Janeza Mahkovića, ker je le-ta kmetijskega inšpektorja obvestil šele 16 dni po zastrupitvi čebel. Šele na našo intervencijo in ko je tov. Mahković privolil, da bo plačal stroške analize sam, je inšpektor vzorec odvzel. V odvzetem vzorcu pa po pričakovanju niso ugotovili navzočnosti za čebele nevarnih strupov, pač pa fungicid (strup za glivice), ki ni strupen za čebele, ki pa so ga uporabljali lahko z insekticidom. Zato je velika verjetnost, da so bile čebele zastrupljene z insekticidom, ki je bil dodan škropivu, pa je v tem času že razpadel.

V primeru tov. Mahkovića je RKI poskušal doseči poravnavo. Ker je KIT od poravnave odstopil, ga bo pristojna kmetijska inšpekcija zaradi storjenega prekrška prijavila v kaznovanje.

Republiški kmetijski inšpektorat

PRIPIS UREDNIŠTVA

Zaradi pojava večjega števila zastrupitev čebel s kemičnimi sredstvi za zaščito rastlin v letu 1983 in zaradi nepravilnosti v zvezi s postopkom ugotavljanja vzrokov odmiranja čebel s strani čebelarjev, smo se obrnili na republiškega kmetijskega inšpektorja inž. Dušana Kresala, ki je v gornjem članku opisal osnovne naloge čebelarja ob pojavu suma zastrupitve čebel s škropivi. Čebelarje prosimo, da nas o zastrupitvah obveščajo, vsa vprašanja, ki nam jih boste poslali, pa bomo posredovali odgovornim in njihove odgovore tudi objavili.

Uredništvo

SPREHOD SKOZI VIII. ČEBELARSKO RAZSTAVO V LJUBLJANI

INŽ. LUDVIK KLUN

Letošnja razstava je bila skromnejša od prejšnjih kljub prizadevanjem Zveze, da bi tudi v zaostrenih gospodarskih razmerah kar najbolj uspela. Letos je Zveza omogočila čebelarjem razstavljalcem tudi brezplačen prevoz eksponatov, vendar je bil kljub temu odziv manjši. Očitno je stabilizacija močno posegla tudi na to področje. Še manjši je interes tujih razstavljalcev, ki so odsotnost komentirali takole: »Ne spleča se razstavljati pri vas, ker vaši čebelarji praktično nimajo možnosti nabaviti našo opremo, bodisi zaradi visokih cen, ki so odraz devalvacije dinarja ali pa zaradi pologa ob prehodu meje«.

Tudi naši čebelarji imajo tehten razlog za manjši interes. Zelo neradi namreč prepustijo svoje izdelke na milost obiskovalcem več dni, ker sami ne morejo biti poleg njih. Posebno velja to za manjše predmete ali pa za dražje, saj se ob takih prilikah lahko zgodi, da zamenjajo lastnika. Tako smo na primer še videli razstavljene panje, ki jih ne more nihče odnesti, od zbiralnika strupa pa le rešetko, ker bi razstavitev aparata že predstavljala tveganje. Morda bi ta problem v pri-

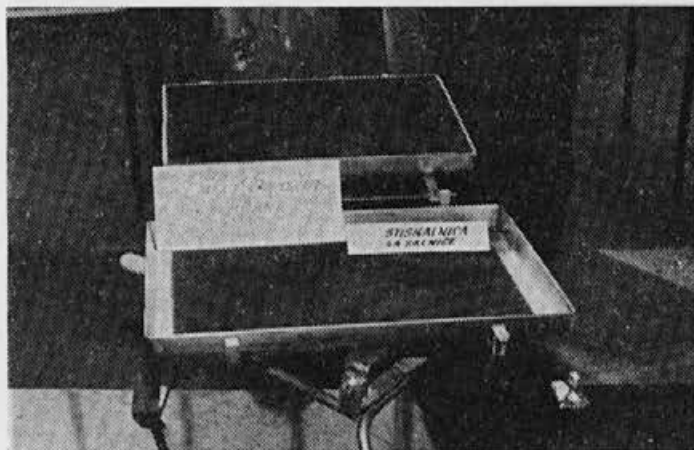
hodnje lahko reševali tako, da bi priiskočili na pomoč čebelarji ljubljanskih društev, ki bi med razstavo poskrbeli za eksponate in dajali potrebna pojasnila. Od čebelarjev iz bolj oddaljenih krajev prav gotovo ne moremo pričakovati, da bodo ves čas razstave ob svojih eksponatih, saj pomeni to zanje že veliko finančno breme.

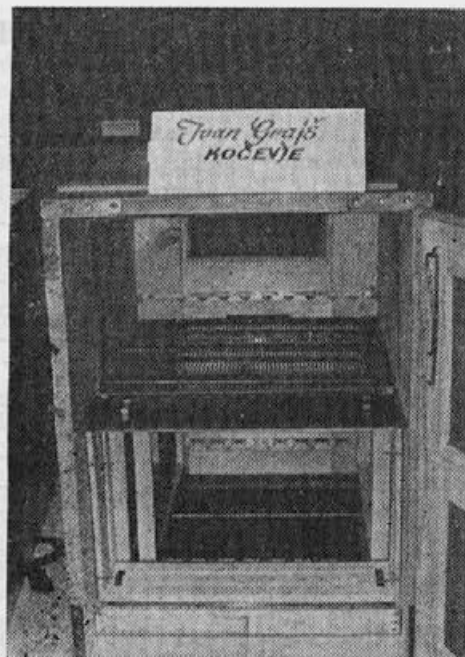
Če pa že na tak način ni mogoče rešiti problema, pa bi morali biti eksponati podrobneje opisani (tehnični podatki, način uporabe, namen ipd.) Tudi kratek opis o namenu za širši krog obiskovalcev bi ne bil odveč, saj teh ne zanima kaj prida eksponat, ki jim je popolnoma tuj.

No, kljub vsemu je razstava dosegla svoj namen. Spet imamo izkušnjo več in nobene bojazni ni, da bi v prihodnje ne bila bolj prilagojena novim razmeram, saj je postala skupno s posvetovanjem pomemben pospeševalec našega čebelarstva.

Med novosti letošnje razstave sodijo priznanja Zveze za posrečene konstrukcije čebelarske opreme. O dobitnikih priznanj smo lahko brali v 11. številki SČ, pa tudi to, da je imela razstava RAZSTAVNO-PRODAJNO

Stiskalnica za satnice, je bila zanimiva za manjše čebelarje. Razstavil jo je Silvo Seražin iz Kranja.

Panje sta razstavila Ivan Grajš iz Kočevja in Drago Korbar iz Bleda

naravo. To naj bi po eni strani povečalo interes za sodelovanje na razstavi, po drugi pa pritegnilo širši krog obiskovalcev, kar bi bila dobra reklama za uporabo čebeljih pridelkov. In končno bi celovit prikaz čebelarstva dejavnosti: od čebel, čebelarstva opreme do čebeljih pridelkov popestril razstavo, mladim obiskovalcem pa omogočil

vpogled v razmeroma malo poznano dejavnost, kar bi jim olajšalo odločitev morda tudi za tak poklic.

Verjetno gre pripisati slabi čebelarški letini, da sta razstavila in prodajala svoje čebelje pridelke le čebelar inž. Rukavina (poleg plastične matične rešetke, sponk, nove begalnice in zbiralnika strupa) in čebelarstva za-

Razstavni prostor Medexa je vsako leto bolj zanimiv za čebelarje. (L. K.)

Čebelar Zvonko Kaplan je domiselno predstavil svoje čebelarstvo (L. K.)

druga Žalec. Poleg čebeljih pridelkov smo si lahko ogledali tudi panje, ki sodijo v njihov redni proizvodni program. Letos so razstavili tudi štirisatno točilo in se tako vključili v proizvodnjo tudi na področju strojništva. Ni nam znano, kaj je vodilo pri izbiri točila; ali želja po večji izbiri ali konkurenčni razlogi. Nam čebelarjem je dobrodošlo eno in drugo. Toda gledano malo širše, to še vedno ne rešuje ključnega problema naše izdelave čebelarске opreme, ker s tem samo še drobimo že tako razdrobljeno obrtniško izdelavo, od katere imamo prav čebelarji največjo škodo. V Jugoslaviji namreč še vedno ni niti enega iz-

delovalca, ki bi opremo izdeloval velikoserijsko, to je strojno in poceni. Ko sem pred časom vprašal nekega tujega kupca, zakaj kupuje pri nas panje, točil pa ne, mi je dejal: »Vaša točila so poceni in tudi material ni slabši od našega; tudi konstrukcijsko so dobra, toda pogledajte to ročno finalizacijo (končno obdelavo) in tale ostri rob na točilu! Če si bo čebelar porezal roko, bom imel veliko stroškov s tožbo in odškodnino, zato raje ne tvegam. Pri strojni finalizaciji teh pomanjkljivosti ni.«

Toda strojna izdelava ima svoje zakonitosti. Stroji so gospodarni tedaj, ko obratujejo. Če obratujejo, naredi-

Čebelarška zadruga Žalec je predstavila novo točilo, panje in čebelje pridelke (L. K.)

Predstavniki CIBA-GEIGY tov. Pavle Deu v razgovoru z urednico Pčele tov. Koviljko Majnarič

jo veliko. Veliko izdelkov zahteva veliko tržišče. Naše, jugoslovansko, je za strojno izdelavo premajhno; pa ne samo naše, tudi nemško in francosko; zato si vsi delijo programe. Ta izdelava en artikel v velikih serijah, oni pa drugega. Samo tako je lahko oprema strojno in s tem kvalitetno izdelana in kar je najvažnejše, poceni.

No, morda pa gre v žalskem primeru le za to, da so se drugače lotili izdelovanja čebelarstva opreme, saj imajo ob sebi močno industrijsko zaledje in to lahko pomeni le prvi korak k mehanizaciji čebelarstva opravil in k izdelovanju zahtevnejših naprav, kot je na primer mehanizirano točilo na 6, 8 ali več satov (samoobračalno ali polradialno), ekonomičen topilnik voščin, centrifuga za odcejanje mednih pokrovčkov in še vrsta drugih pripomočkov, ki jih potrebujejo čebelarji.

Medex je razstavil svoj proizvodni program, ki so ga v zadnjih letih domala v celoti izboljšali ali dopolnili z novimi izdelki. Tokrat je razstavil novo električno gonilo za točilo, ki se od prejšnjega (MEG-78) razlikuje tako po zunanji izvedbi kot po konstrukcijskih rešitvah. Te so rezultat domačega znanja in so novost na področju manjših gonil. Zato si pri DO Medex

obetajo uspešen prodor na tuji trg, kjer se že zdaj zanimajo za gonilo.

Saturnus je razstavil pestro izbiro svojih izdelkov iz pločevine. Žal ima ta uspešni kolektiv precej težav pri uvozu pločevine, pa zato nastanejo občasne težave pri nabavi njihovih izdelkov.

Zelo živahno je bilo v razstavnem prostoru CIBA-GEIGY, kjer so čebelarji lahko dobili vsa pojasnila v zvezi z zdravljenjem varoze s FOLBEXOM, dobili so podrobna navodila za uporabo, napisana v slovenščini, hkrati pa so lahko videli tudi praktično demonstracijo z dimnim lističem. Predstavniki firme tov. Deu pa je tudi skrbno prisluhnil pripombam in predlogom obiskovalcev, saj nedvomno pomenijo dragoceno informacijo za izdelovalca, ki jo lahko dobi od neposrednih uporabnikov, to je tistih, ki bodo odločali o finančnem uspehu določenega izdelka. Res, pravi šolski primer za tiste, ki jih na razstavo sploh ni bilo, ali pa so imeli le čuvaja svojih izdelkov.

Marsikateri čebelar obišče razstavo tudi za to, da poleg ogleda novosti zve tudi kaj koristnega za svoje čebelarstvo prakso. Dokaz za to so skupine, ki takoj nastanejo tam, kjer se začne strokovna diskusija o kakem problemu ali eksponatu. Prav te vrste infor-

hp

medex

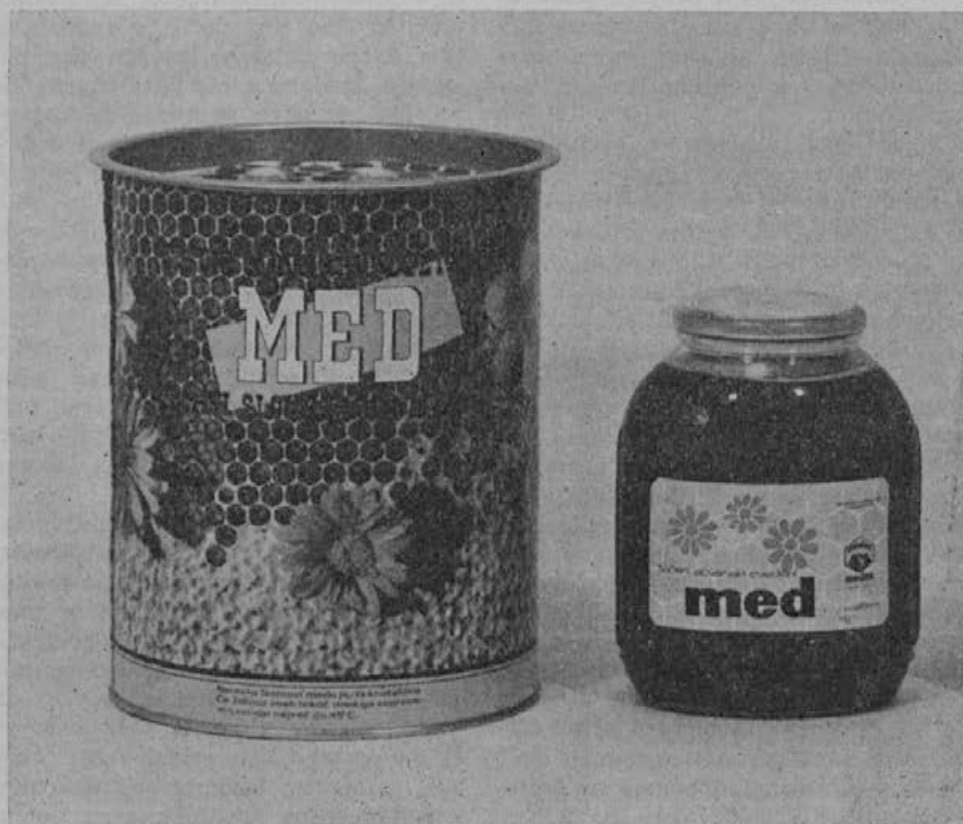
Ljubljana, jugoslavija

letnik
leto
števila

X
1984
1

bilten

SREČNO IN MEDENO

1984

HP MEDEX — 30 LET USPEŠNEGA DELA

V letu 1984 bomo imeli delavci hp Medex pomemben delovni jubilej: 30 let uspešnega dela na domačem in tujem trgu. Prav je, da tudi čebelarji Slovenije in drugod po Jugoslaviji vedo za našo obletnico.

Leta 1954 je izšel zakon o blagovnem prometu, ki določa, da se društva ne smejo baviti z blagovnim prometom in zato je takratna Zadružna zveza Slovenije izdala odločbo o ustanovitvi trgovskega podjetja Medex, export — import v Ljubljani.

V prvem obdobju svojega poslovanja smo se ukvarjali z odkupom medu, namenjenim za izvoz, ter z oskrbo čebelarjev s panji in drugimi potrebščinami.

Kakor tudi drugim v poslovanju večkrat ne gre vse »po maslu«, je tudi Medex preživel hude čase in je bilo v letih 1960—1962 veliko pritiskov, da bi se morali vključiti v Zavod za čebelarstvo in kasneje v Agromel. Kljub izjemno slabi gospodarski situaciji, ki je nastala kot posledica slabega gospodarjenja takratnega direktorja v letih 1959—1961, smo ostali zunaj Agromela.

Večini čebelarjev je bilo jasno, da Agromel ne bo mogel dolgo obstajati, ker je posloval mimo vseh ekonomskih zakonitosti. Res se je to tudi zgodilo. Po slabih dveh letih poslovanja je šel Agromel v prisilno likvidacijo z ogromno izgubo. V tem kriznem obdobju je kolektiv štel vsega 28 članov.

Leto 1961 je bilo edino, v katerem je bil zaključni račun z rdečimi številkami. Po likvidaciji Agromela smo imeli spet normalne pogoje za poslovanje.

Za naš nadaljnji razvoj je izjemno pomembno, da smo pričeli na človeškem organizmu, na najširši osnovi, preučevati učinkovine matičnega mlečka, cvetega prahu, propolisa v kombinaciji z medom.

V našo raziskovalno dejavnost smo vključili številne institute, klinike in priznane znanstvenike, ki so nam pomagali, da bi čim bolj natančno po znanstveni metodi ugotovili v čebeljih pridelkih aktivne snovi, ki krepijo človeški organizem.

Danes, ko je minilo več kot 20 let našega razvojnega dela, lahko s ponosom ugotovimo, da smo na podlagi znanstvenih ugotovitev in praktičnih poizkusov izdelali obsežno paleto različnih čebeljih izdelkov, ki jim doma in v sveu ni konkurence. Naša sredstva, ki smo jih vložili v razvoj, so bila dobro naložena, seveda moramo pa tudi še dalje odmerjati ustrezna finančna sredstva za razvojno dejavnost, ker sicer nas bo »povozil čas«.

Zaradi skrajno neprimernih prostorov, ki smo jih imeli v »Kolizeju«, smo bili primorani poiskati novo lokacijo za našo dejavnost. Leta 1967 smo zgradili sodobno proizvodno skladiščno stavbo na Linhartovi cesti. Imeli smo veliko težav, vendar smo jih z vztrajnim delom premagali in danes je lokacija na Linhartovi cesti potrdil tudi generalni urbanistični načrt, kjer imamo zagotovljena zemljišča za nadaljnjo širitev.

Znanstveno ugotovljene aktivnosti čebeljih pridelkov so nam narekovale, da organiziramo pridobivanje matičnega mlečka, cvetnega prahu in propolisa, to je povsem novih, do pred nedavnim praktično za čebelarje neznanih pridelkov. Sprejeli smo sklep, da vključimo posameznega čebelarja, ki bi mu predstavljalo pridelovanje čebeljih pridelkov osnovni vir dohodka, v naš kolektiv kot delavca na domu. Primerno se mi zdi poudariti, da je s to našo aktivnostjo, se pravi, da čebelar lahko vnovči ne samo med in vos, temveč tudi matični mleček, cvetni prah in propolis, nastopilo povsem novo obdobje za čebelarje, saj le-ti la-

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE

LXXXV. LETNIK

Glavni urednik

Janez Mihelič prof.

Odgovorni urednik

inž. Jože Babnik

Izdaja Zveza čebelarских друštev Slovenije

Tiska tiskarna Tone Tomšič

Ljubljana 1983

KAZALO

Bregar Jože:		Zanimiva čebelarska knjiga . . .	247
Šesto srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev je mimo	197	Razstava čebelarske opreme na 29. kongresu Apimondije	262, 295, 324
Ljubljanska banka kreditira čebelarstvo	145	Uporaba preparata Amitraz proti varozi na Poljskem	310
VIII. posvetovanje o sodobnem čebelarstvu je za nami	289	Simpozij o varozi na Češkoslovaškem	312
Cebelarjeva opravila po mesecih 7, 37, 69, 97, 136, 164, 199, 228, 260, 294, 323			
Brglez Janez:		Kopitar mag. Metod:	
Kako razlikujemo trajne telesne zajedalce pri čebelah	177	V Sloveniji se končuje prvi krog tečajev za pooblaščen čebelarske preglednike	161
Debelak inž. Marjan:		Krajnc Ivan:	
Nekaj utrinkov iz »Zlate knjige pčelarstva«	52	Zoževanje čebeljega gnezda pozimi	12
Drolc Gregor:		Za uspešen razvoj čebelje družine spomladi	44
Kako čebelja družina najde dom	232	Proгноza medenja	76
Esenko Ivan:		Kako bomo preprečevali rojenje in vzrejali matice za domače potrebe	140
Izvedba čebelnjaka za nakladne panje	337	Kako vzrejamo super matice brez presajanja	173
Hadži-Djorđević Ljubomir:		Kako bomo pomagali čebelam v brezpašni dobi	203
Prispevek k uporabi kobalta in mikro- ter makroelementov v prehrani čebel	19	Cebelje paše v jeseni	226
Haragsim Oldrich:		Prezimovanje na gozdnem medu	270
Za prognoziranje gozdnega medenja je treba poznati sovražnike izločevalcev mane	244	Kulinčević dr. Jovan:	
Hribar Jože:		Vpliv Forssapina na množičnost čebelje zalege	39
Kdo je lahko čebelar	206	Lavrič Maja:	
Javornik Franc:		Problemi zaradi uporabe sredstev za varstvo rastlin v Avstriji	20
Kaj moramo vedeti o preventivnem preprečevanju kužnih bolezni čebel med letom	33	Mayer Julij:	
Zavarovanje čebel	201	Kadar trobentice cveto	46
Jenčič Vlasta:		Medved Dušan:	
O pršičavosti nasploh	14	Varoza razburja duhove	147
Preprečujmo napad hude gnilobe v svojem čebelnjaku	101	Odgovor zagovornikom biološke obrambe	178
Kač Miljeva:		Mencej Martin:	
Ko škropimo nasade pazimo, da ne poškodujemo čebel	167	Pomemben jubilej Slovenskega čebelarja	3
Kastelic Lojze:		Zamenjava matic in matičnice	205
Lanski obračun naj bo vodilo pri načrtovanju za leto 1983	16	Spricho varoze ne smemo pozabiti na druge čebelje bolezni	234
Klun inž. Ludvik:		V mesecu septembru pride pri čebelah rado do ropanja	241
Mehanizacija v čebelarstvu	72, 97	Lucerna je tudi za čebelarje vedno bolj privlačna	248
		Pri identiteti medu vse bolj upoštevajo količino in kvaliteto cvetnega prahu	273
		Mihelič Janez:	
		Razvoj sodobne čebelarske opreme	49

XXXII. redni letni občni zbor ZCDS	129	Stemberger Ivan: Kostanj cvete — nevihta bo	180
Obiskali so nas francoski čebelarji Zvonko Koplan čebelar z Dovje- ga na Gorenjskem	236	Vardjan France: Oljna repica kot vir čebelje paše in pomen opravevanja za večji pridelek	110
Vzreja matic na plemenilni posta- ji »Anton Janša« pod Zelenico	266	Vidmar Magdalena: Virusi in čebelja družina	172
Varoza, kakor jo vidijo veterinar- ski inšpektorji	269	Zor Leopold: Nekaj o orientaciji in sporazu- mevanju čebel	209
Nova tehnologija vzreje matic iz jajčec	304	Zupančič Minka: V občini Krško bijemo odločen boj proti čebeljim boleznim	338
Nitschman dr. J.: Kako se čebele sporazumevajo s pomočjo feromonov	23	IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV	
Ošljaj Avgust: Tehnologija čebelarjenja z zakla- do na akaciji	107	Blaževič Jordan: Obisk pri nenavadnem čebelarju	85
Čebele in panj	146	Debelak inž. Marjan: Čebele iz trotojskih celic	83
Petelin Andrej: Ob novem letu 1983	2	Tehnologija čebelarjenja ob pogo- jih, ko ogroža čebelje družine za- jedavec varoa	113
Pred občnimi zbori	321	Grabrijan Jože: Kako smo v letu 1983 čebelarili kočevski čebelarji	340
Rakita Svetozar: Kontejner »Kozara« za prevozno čebelarstvo	329	Jurca Janko: Poplavljenе čebele	151
Rihar dr. Jože: Prioritete Antona Janše (1734 do 1773) v odkritjih iz biologije in vzreje čebeljih matic	42	Krajnc Ivan: Izenačevanje čebeljih družin veli- ka zmota	117
Simpozij o medovitosti flori v Bu- dimešti	81	Vpliv zimske zaloge na produktiv- nost družin	281
Kaj je pred jesenjo treba vedeti o varozi	231	Pavlič Blaž: Čebele v TV sprejemniku	152
Rozman Anton: Strokovno srečanje avstrijskih po- klicnih čebelarjev	149	NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA	
Sajevac Stane: Nijaz Abadžić, novinar in publi- cist spet med nami	55	Avšič Maks: Za vas sem prebral	119
Senegačnik prof. Edi: O lanskoletni čebelji beri	9	Košorok Jože: Čebelarstvo na Kitajskem	214
Kaj pa je zdaj z varozo?	65	Lavrič Maja: Posvetovanje o opravevanju v ZDA	121
O letošnji medeni beri v Jugo- slaviji	301	Pridelek medu v LR Kitajski	121
Sercer Tone: Razmišljanja in spoznanja ob mo- jem čebelarjenju z varozo	331	Vzreja matic na Havajih	155
Sivic inž. Franc: Le ob dobrem sodelovanju čebe- larjev in kmetijcev ne bo priha- jalo do zastrupitev čebel	139	Medved Dušan: Kaj vznemirja švicarske čebelar- je	278
Nekaj vtisov z 29. kongresa Apli- mondije v Budimešti	257		

Martin Mencej:

Jubilej znanstvenka, genetika in zaslužnega čebelarja	120
Hojevi gozdovi na poti odmiranja	155
Prva tiskana knjiga v slovanskem jeziku o čebelarstvu	216
Mednarodni simpozij o varozi v ZRN	275
Iskušnje s škropivom taktik	276
Čebelar mora nenehno nadzorovati kako močno je varoza napadla čebele	277
Šest let z varozo	216
Pridobivanje voska v velikih čebelarstvih obratih	311

Ošlaj Avgust:

Trotovina past za varoe	216
-----------------------------------	-----

Sajevec Stane:

Osnovna načela pri zapiranju čebel za krajši čas	153
--	-----

Vardjan Franc:

Cebele varujejo oljno repico pred škodljivci	217
--	-----

ZA ČEBELARSKE KROŽKE**Ban Samo:**

Delo čebelarskega krožka na OŠ Dvor	189
---	-----

Bregar Jože:

Naši bodoči člani pridno delujejo O letošnjem srečanju in tekmo- vanju mladih čebelarjev	25
Obvestilo krožkom	87
Obvestilo o tekmovalstvu	122
Obvestilo o tekmovalstvu	153

Cebek Marija:

Mladi čebelarji iz Ptuja	189
------------------------------------	-----

Jurca Janko:

O čebelarskem krožku na OŠ Žiri	25
---	----

Kverh Boris:

Poročilo o delu čebelarskega krožka	313
---	-----

Mavrič Marjan:

Mladi čebelarji na OŠ Janko Pa- dežnik	190
--	-----

Martin Mencej:

Kako pa se usposablja drugod	59
Tekmovalstvo mladih čebelarjev v Češkoslovaški	218

Pavlin Vlasta:

Ustanovili smo čebelarski krožek	122
--	-----

Pungartnik Danilo:

Čebelarski krožek v Šoštanju	314
--	-----

Sever Zlatko:

Čebelarski krožek OŠ Kapela	123
---------------------------------------	-----

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA**Albreht Franc:**

Delo občinske zveze čebelarskih društev Cerknica	187
--	-----

Benkovič Albert:

Letna konferenca članov CD Tur- nišče	221
---	-----

Blažević Jordan:

Velika svečanost v Mojstrani	285
--	-----

Bregar Jože:

Čebelarski strokovni izlet v Bu- dimpešto	287
---	-----

Grad Franc:

Osemdeset let Maksa Avšiča	223
--------------------------------------	-----

Jurca Janko:

Odprtje doma čebelarjev v Žireh	56
---	----

Križmančič Darko:

Dejavnost kluba čebelarjev v Tr- stu	315
--	-----

Moškon Jože:

Čebelarjenje danes in jutri	249
---------------------------------------	-----

Mrak Janez:

Čebelarji pod Lubnikom	28
----------------------------------	----

Oberžan Lojze:

Osemdesetletnica organiziranega delovanja čebelarjev občine Laško	157
---	-----

Papler Drago:

Čebelarska razstava ob jubileju	124
Letna konferenca kranjskih čebe- larjev	91
Petdeset let ČD Naklo	91

Rečnik Ernest:

Aktivnost ČD Šentjur pri Celju	156
--	-----

Rot Slavko:

Ajdovski čebelarji so slavili	124
---	-----

Rozman Anton:

Srečanje s koroškimi čebelarji iz Šmihela	252
---	-----

Skufca Franc:

Delo in uspehi ČD Grosuplje	126
---------------------------------------	-----

Šivic Franc:

Nekaj čebelarskih spominov	250
Bliža se jubilejno leto	315

Urednik:

Poročilo s sedme seje IO ZČDS	348
Pravila ZČDS sprejeta dne 26. 3. 1983	342

Zalokar Marjan:

Obisk francoskih čebelarjev na Bledu in okolici	349
---	-----

hko aktivno poslujejo tudi, če je za med slaba letina. Danes, ko je doma in v svetu vse večje povpraševanje po hrani in drugih naravnih pridelkih, se čebelarjem naravnost ponuja prilika, da lahko uspešno gospodarijo, če se vključijo v organizirano pridelavo čebeljih pridelkov. Znano je, da se čebelar, ki ne pridelava niti kilograma medu, danes lahko preživlja, če prideluje matični mleček, cvetni prah in propolis. Da bi lahko delavci na domu, združeni kmetje in drugi čebelarji, ki jim čebelarjenje predstavlja dodaten vir dohodka, širili pridelavo čebeljih pridelkov, jim dajemo kredite ob zelo ugodnih pogojih. Tudi na strokovno usposabljanje čebelarjev, ki dolgoročno sodelujejo z našo DO, nismo pozabili.

V naši DO deluje pospeševalna služba, ki s strokovnimi nasveti, objavami podatkov opazovalne službe gozdnega medenja in organiziranjem praktičnih tečajev pomaga čebelarjem, predvsem tistim, ki se želijo usposobiti za pridobivanje matičnega mlečka. Izjemno veliko skrb namenjamo tudi vzreji gospodarskih matic. Zavedamo se, da je pridelek v panju močno odvisen od kvalitetne matice, saj ta vpliva 30 do 40 odstotkov na količino pridelka. Posebno sedaj, ko poleg drugih čebe-

ljih boleznih pesti čebelarstvo varoza, je nujno, da čebelarji menjajo matice v enem letu ali v dveh letih, da si s tem pridobijo močne družine, ki so veliko bolj odporne proti čebeljim boleznim.

Prizadevamo si, da bi čebelarjem vsestransko pomagali, da bi tako lahko še naprej pridelovali čebelje pridelke, ki jih nujno potrebujemo za izdelavo izdelkov apiterapije. Naše dosedanje izkušnje v organiziranju čebelarjev nas zavezujejo, da tudi v prihodnosti širimo krog čebelarjev, ki so pripravljeni dolgoročno sodelovati z nami. Gospodarska kriza, ki je tudi v Jugoslaviji huda, nas vse skupaj sili v bolj organizirano sodelovanje na vseh področjih gospodarskih aktivnosti. Imamo še veliko neizkoriščenih pašnih možnosti, kot osnovo za pridobivanje čebeljih pridelkov. Zato smo dolžni, da te naravne možnosti čim bolj izkoristimo in tako prispevamo svoj delež k stabilizaciji našega gospodarstva.

Naša DO je dolgoročno zainteresirana za vse čebelje pridelke, zato vas vabimo, da se čimprej vključite v našo DO.

Vsem čebelarjem želim v imenu hp Medex — Ljubljana medeno leto 1984.

Gl. dir. hp Medex
Aleš Mižgoj, dipl. oec.

POSPEŠEVALNA SLUŽBA V LETU 1984

Varoza predstavlja pri naši vzreji matic poglavitni problem. Pri začetnih korakih naše množične vzreje so bile naše največje težave tehnološke narave, saj smo opravljali pionirsko delo in se srečevali s številnimi problemi, ki pri individualni vzreji ne pridejo do izraza. Varoza je bila tedaj le preteč črn oblak na daljnem obzorju, zato ni bilo težko najti naravnih vzrejevališč, neokuženih z njo. Že v letu 1983 smo uporabljali rezervna

vzrejališča matic, ker so bila nekatera glavna že okužena z nevarnim parazitom. Zato je povsem razumljivo, da bo v letu 1984 ta problem še večji. Zavedajoč se pomembnosti vzreje, že sedaj, pred prvo čebelarstvo sezono, iščemo neoporečna vzrejališča, da bo vzreja matic potekala kar se da nemoteno. Kako nujna je pri nas množična vzreja matic, priča povpraševanje po gospodarskih maticah, saj prenekateri čebelarji naročajo matice že

sedaj, kljub temu, da bomo naročila z vplačili sprejemali na naš naslov šele s 1. marcem.

Opazovalna služba gozdnega medenja se priporoča v naslednjem letu za nove opazovalce s področja Gorenjskega ter akacijevih območij v Pomurju in na Goriškem. Gozdnata območja Jelovice in Pokljuke še vedno niso pokrita z opazovalnicami, ki bi obveščale čebelarje o dnevnih berah. To bi veljalo zlasti za gorenjske čebelarje, saj so, kar zadeva obveščanje o gozdnem medenju, najbolj prikrajsani. Opazovalnice na območju medenja akacije bodo izrazito prevozne narave, saj bodo nameščene na svojih mestih le ob cvetenju akacije, potem pa jih bodo prepeljali na naslednje paše. Naj-

manjše, saj nas kot slovenske čebelarje predvsem zanima, ali akacija v Pomurju ali na Primorskem »dela« ali ne »dela«. Pozivamo cenjene čebelarje, ki bi bili pripravljeni sodelovati pri bolj atraktivna od teh paš je kostanjeva. Število opazovalnic bo kar najnašem delu, naj to sporoče na naš naslov, Opazovalci gozdnega medenja opravljajo pomembno nalogo v slovenskem čebelarstvu in njihovo delovanje je nepogrešljivo.

Pospeševalna služba DO Medex želi skupaj z vzrejevalci matic in opazovalci gozdnega medenja vsem čebelarjem uspešno in medeno leto 1984.

Pospeševalna služba
Ivan Esenko

ČEBELARJENJE V JUŽNIH PREDelih MADŽARSKE

Ekipo čebelarjev AFESZ iz Lajosmisze so osnovali v letu 1954 s šestnajstimi čebelarji. V na široko raztresenih naseljih velja Lajosmisze skupaj z naselbino Ledánybene za center. Do nedavna je imela ekipa 64 članov. Med njimi so bili kmetijski in industrijski delavci, odvetniki, veterinarji, uslužbenci in upokojenci. Izmed njih je 40—45 čebelarjev vedno vozilo svoje čebele na akacijo v severne dele njihove dežele. Ko je paša na akaciji prenehala, so vozili čebele na sončnice. Če je vreme naklonjeno, zagotavljajo te industrijske medovite rastline zelo dobre bere.

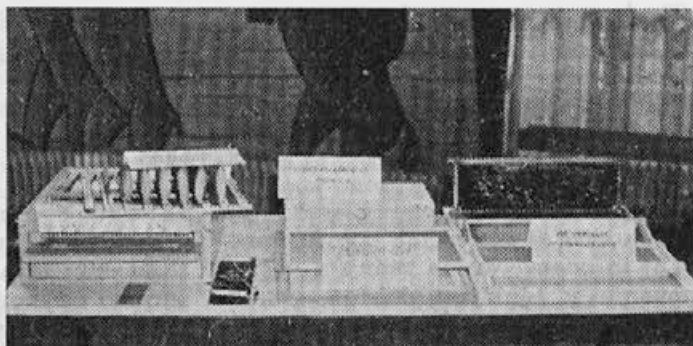
Prvi tip panja, ki je v rabi na tem področju, je dvomatični sistem nakladnega panja »nagy-Boczonadi« (NB), naslednji sistem pa temelji na združenem plodišču in medišču. To je panj, ki ima satnike NB dimenzije. Tretji tip panja je sistem polovičnih NB naklad, odlično prilagojenih za pridobivanje medu v satju. V preteklosti je večina čebelarjev čebelarila samo na med, medtem ko danes pridobivajo v veliki meri tudi druge čebelje pridelke, kot so med v satju, cvetni prah ter propolis. Samo čebelarstvo na med je ustaljena tradicija na peščenem področju med rekama Donavo in Tiso, kar je primoralo čebelarje k preseljevanju čebel na pašo.

V sušnem obdobju prevažajo čebele na območje, kjer je zemlja bolj bogata z vlago, ki je glavni pogoj za uspešno medenje. Čebelarji imajo približno 1500 čebeljih družin in pri upravljanju le-teh organizirano uporabljajo svoje znanje in izkušnje. Pri uporabi dvomatičnega sistema združujejo družine pred pojavom rojenja (akacija). Družine so na dvanajstih satih, zazimijo pa jih na osmih. Preostali štirje sati gredo v predelavo voska, kar pomeni letni pridelek voska na panj, hkrati pa je to ukrep zoohigijene, saj izločijo za predelavo staro satje, leglo nose mavosti. Tako satje avtomatsko povsem zamenjajo vsaka tri leta.

Pri metodi čebelarjenja združenih plodišč in medišč se okoriščajo z biologijo čebelje družine, ker se ob pojavu intenzivnega medenja akacije zalega sama umika naraščajoči zalogi medu v panjih. Letni pridelek na panj se giblje od 20 do 25 kg medu, kar pa je odvisno od vremenskih razmer, spretnosti in strokovnega znanja čebelarja. Izkušnje so pokazale, da je nakladni panj daleč najprimernejši za pridobivanje točenega medu in tudi samo delo z njim je preprostejše. V štirih nakladnih predalnih panjih zazimujejo čebelje družine v dveh nakladah, ki po višini nekako ustrezajo polovičnim (medišnim) DB nakladam.

Ivan Esenko

Rudi Anžel je stalni sodelavec na razstavi. Predstavil je večnamensko podnico in pitelnik za postopno odzemanje krme. (L. K.)

macij pa so čebelarji na tej razstavi najbolj pogrešali.

Zelo domiselno je svoje izdelke predstavil Zvonko Koplan, ki jih je popestril s slikami svojih čebelnjakov. Morda je s tem še najbolj ustregel širšemu krogu obiskovalcev, saj so se ob teh eksponatih pogosto ustavljali. Še bolj pa je obiskovalce zanimal lično izdelan opazovalni panj s čebelami, ki ga je razstavil tov. Franc Bitenc iz Sostrega.

Zelo dobro je svojo vlogo in dejavnost predstavila Zveza čebelarških društev Slovenije, saj so obiskovalci na razstavnem prostoru videli vrsto eksponatov iz njene publicistične dejavnosti, strokovne vzgoje čebelarjev,

vzreje matic ipd. Hkrati so lahko dobivali ves čas razstave tudi potrebne informacije.

Prezreti ne smemo tudi zastopnice novosadske revije Dobro jutro, ki je postala že naš stalni gost. Žal pa naši čebelarji še vse premalo poznajo to revijo; poleg čebelarške rubrike, ki jo ureja nekdanji predsednik SPOJ Istvan Boršoš, prinaša na 66 straneh še vrsto koristnih člankov iz poljedelstva, sadjarstva, vrtnarstva, živinoreje, lova, ribolova, itd. Veliko naročnikov prav iz te revije zve o najnovejših hibridih, ki so zanimivi tudi za čebelarstvo; tako na primer o robidnicah brez trnov pa šipku brez trnov ipd.

VABILO

Čebelarška družina Ljubljana vabi svoje člane in člane drugih drušin na predavanja po naslednjem razporedu:

1. Dušan Medved: Varoza in čebele, v četrtek 2. 2. 1984 ob 17 uri,
2. Ivan Grajš: Čebelarjenje v Grajševem panju, v četrtek 9. 2. 1984 ob 17. uri.
3. dr. Jurij Senegačnik: O lastnostih medu, v četrtek 16. 2. 1984 ob 17. uri.
4. inž. Ludvik Klun: Novosti v čebelarstvu, v četrtek 23. 2. 1984 ob 17. uri,
5. Peter Hočevlar: Nov način vzreje matic; v četrtek 1. 3. 1983 ob 17. uri,

Predavanja bodo v dvorani poslovne stavbe ISKRA, Trg revolucije 3, v Ljubljani (vhod iz vzhodne strani, nasproti Ljubljanske banke).

Čebelarška družina Ljubljana

MOJE IZKUŠNJE PRI ZDRAVLJENJU Z VARITANOM

RUDI BRAJDIH

Oglašam se pravzaprav zaradi naspodujočih si strokovnih poročil, vprašanj in odgovorov na zadnjem posvetovanju v Ljubljani dne 17.—18. 9. 1983 o uporabi raznih sredstev za zatiranje varoe.

Tu smo slišali mnenja in trditve, pohvale in graje glede uporabe VARI-TANA, TIMOLA, APIKARIDIMA, DANIKOROPERJA itd. Poudariti moram, da take zadeve zelo begajo čebelarje pri odločitvah, katero sredstvo naj bi uporabili. To sem ugotovil pri poznejših pogovorih s kolegi čebelarji.

Znano je že, da so na Goriškem odkrili varozo med prvimi v Sloveniji. Tudi jaz sem jo odkril pri svojih čebelah že pri prvem poskusu, ki sem ga napravil takoj, ko je prišla vest o varozah do nas.

V jeseni 1980. leta sem začel pliniti s folbexom. Uspeh je bil relativno dober, le v jeseni je umrlo nekaj matic, medtem ko spomladi 1981 z njimi ni bilo izgub. Nato sem poizkusil tudi naftalin. Uspeh je sicer bil, je pa velika nevarnost ropanja, zlasti pri višjih temperaturah; sicer pa naftalin slabo hlapi in nima dobrega učinka. Kakor hitro je bilo mogoče priti do varitana, sem začel pliniti s tem sredstvom. Takoj sem opazil, da so čebele zelo mirne, prav nič razburjene. S strahom sem pričakoval naslednjega jutra. Pri pregledu sem ugotovil, da je zelo malo mrtvih, da ni umrla nobena matica in da je bilo število varoe več ali manj enako kot pri uporabi folbexa in naftalina. Na podlagi teh ugotovitev sem se odločil, da bom odslej uporabljal varitan. Družine so bile dobre, močne in tudi bera je bila dobra tako na akaciji kot na lipi. Izrezoval sem trotovinno na gradilnih sa-

ti, kolikor je bilo mogoče, a glej vra-ga, na posvetovanju v Ljubljani sem slišal kup stvari, ki so govorile nasprotno od mojih ugotovitev. Neki čebelar, imena mu ne vem, je na posvetovanju postavil vprašanje, zakaj mu pri dimljenju z varitanom odmirajo tri dni stare žerke in na koncu dimljenja ostaja skoraj brez čebel. Ne dvomim o njegovi strokovni usposobljenosti, vendar obstaja možnost, da je bila okužba z varoo tako močna, da mu je zdesetkala družine in na koncu je pač rešil, kar se je rešiti dalo.

Prav zaradi teh informacij sem se odločil, da bom še plinil z varitanom in da bom še bolj pozorno spremljal vsako malenkost, da ne bi prišlo do katastrofe. Prvič to jesen sem plinil že pred posvetovanjem. Naslednjega dne po povratku s posvetovanja sem takoj plinil, in sicer takole:

Medtem ko oglje (sladko) v kadilniku izgoreva toliko, da ni več nevarnosti, da bi monoksid škodil čebelam (menim, da je tudi to važen moment), z navadnim dimom odstranim čebele z brade, kajti te čebele bi postale žrtev prvih pihlajev toplega dima iz vroče cevi. Nato vsujem v kadilnik na žerjavico 5—6 na pol zdrobljenih tablet varitana. Tablete nekoliko zdrobim zato, da pride hitreje do uplinjenja. Prvič pihnem v prazno zato, da odstranim prah, potem pa po dva pihlaja v vseh 5—6 panjev tako, da dobi vsaka družina nekaj močnejšega plina. Potem to ponovim, nato na hitro zaprem žrela in grem od zadaj in skozi odprtino pod spodnjim okencem (letvice že prej odstranim), vpihnem pod gnezdo ravno tako po nekaj pihlajev in krožim po vseh 5—6 panjih tako, da dobi vsak približno enako

količino plina. Ne pretiravam, da vsaka družina dobi po 15 in več pihlajev. Piham, dokler je še kaj plina. Panj tesnim poleg vrat tudi z gobo tako, da plin ne more uhajati. Plinim 5—7 panjev hkrati iz praktičnega razloga, ker bi vzelo preveč časa pliniti po enega ali uporabljati samo po eno tableto. Važno je izkoristiti ves plin in da vsaka družina dobi približno enako količino. Tako sem dosegel boljše uspeh. Ker me je skrbelo, da ne bi s tem povzročil preveč mrtvic, sem takoj po končanem dimljenju pogledal v en panj. In res, na mreži na dnu panja je bilo precej omamljenih čebel. Toda ko sem naslednje jutro ugotavljal uspeh in štel krplje, mrtvic v panju ni bilo, razen običajnega minimalnega padca. To pomeni, da so bile samo omamljene. Torej vsaj doslej nisem še ugotovil negativnih posledic plinjenja z varitanom ne na čebelah in ne na zalegi. Povprašal sem tudi druge čebelarje, ki plinijo z varitanom, če imajo kaj negativnih posledic. Doslej še nobeden ni potožil. Dosedanje štirikratno jesensko plinjenje sem opravil zvečer pri temperaturi 20, 20, 18 in 16° C. Nesporno sem ugotovil, da varitan učinkuje tudi več kot 48 ur. Do te ugotovitve sem prišel ob pregledu papirnatih listov pod mrežo na dnu papirja. Prvič po dimljenju pregledam naslednje jutro, nato pa ponovno čez dva dni. Tako sem ugotovil učinek varitana, ker sem pri ponovnem pregledu dobil še nekaj krpljev. Najbolj zanimivo je to, da najdem pod mrežo vedno precejšnje število še živih krpljev, tudi na tretji dan. Varoe so še žive, vendar

niso sposobne večjega premika in v nekaj dneh poginejo. Na pločevinkah pod gnezdnom, ki jih premažem z vazelinom ali oljem, pa zelo redko najdem še žive varoe. Kaj naj to pomeni? Da so se žive varoe ponovno dokopale do čebel ali pa so jih te iznesle iz panja? Menim, da ima mreža na dnu panja veliko prednost pred namazanim papirjem in tudi pred pločeviniko. Mreža omogoča namreč boljšo kontrolo. Pojasniti moram, da imam mreže za polovico panjev (11). Čebelarim vedno z 22 AŽ panji že od leta 1980. S prakso sem prišel do zaključka, da je navodilo, ki pravi: »Ne dimi, dokler je kaj zalege v panju, in prenehaj, ko se čebele strnejo v gručo,« težko uresničljivo. Posebno letos, 20. oktobra, je bila še sveža nepokrita zalega. Torej čakati še 20 dni. Tedaj bodo čebele že v gručo. Zato menim, da je koristno začeti pliniti že ob polovici septembra, razen če niso čebele na dobri paši, kar pa se dogaja zelo redko. Letošnje ugotovitve, ko se je varoa dobesedno razbohotila, kažejo, da bo bolj pametno pliniti 5—6-krat, kot pa samo 3-krat. To ugotovitev potrjujejo tudi drugi čebelarji. Nekaj čebelarjev mi je že potožilo, da jim čebele slabijo ali da jim je že odmrlo kakšna družina in sprašujejo za nasvet glede plinjenja in združevanja.

Na koncu bi rad toplo priporočal posebno tistim čebelarjem, ki trmasto vztrajajo, da temu ni tako, naj skrbno plinijo s katerim koli dovoljenim sredstvom, sicer bodo škodovali čebelarjem sosedom, sebi pa bodo delali sila slabo uslugo.

OBVESTILO PISCEM

Pisce člankov prosimo, da na koncu člankov napišejo svoj točen naslov in številko žiro računa zaradi plačila avtorskega honorarja. V letu 1983 je znašal avtorski honorar 280 din neto za eno tipkano stran. Po sklepu IO se bodo avtorski honorarji v letu 1984 povečali za 15 %. Vse pisce prosimo, da med vrsticami delajo večje presledke zaradi lektoriranja. Osmrtnice za umrlimi člani pa naj obsegajo največ 20 vrstic. Izjeme so samo člani, ki so nosilci odličja Antona Janše I. stopnje.

Uredništvo

OBISK ČEBELARJA JE LAHKO NEVAREN

LOJZE KASTELIC

Ker smo močno zaposleni z nevarno čebeljo boleznijo varozo, čebelarji zadnji čas spregledujemo nič manj ali pa še bolj nevarno bolezen čebelje zalege — hudo gnilobo. To je najbrž vzrok, da se je močno razpasla domala po vsej Sloveniji. Ponekod pa je tudi že izpraznila čebeljnake.

Spremljanje širjenja hude gnilobe nam odkrije zanimivo ugotovitev, da se pojavlja najraje v čebeljnakih sicer redoljubnih in marljivih čebelarjev, ki so navadno družabni in vneti društveni delavci, radi pomagajo drugim, hkrati pa tudi sami iščejo pomoč in nasvete pri sočebelarjih. Zakaj je temu tako?

Odgovor na to vprašanje najdemo v načinu širjenja hude gnilobe. Njen povzročitelj bakterija *Bacillus larvae* se lahko pritihotapi v naš čebeljak že s stiskom roke prijatelju sočebelarju, ki je prispel iz svojega okuženega čebelnjaka po nasvet, predtem pa pozabil na temeljito umivanje rok. Še bolj nevarni za prenos bakterije so pribori, orodja ali celo panji, ki smo si jih pri takem prijatelju izposodili. Pri vsem tem pa je najbolj pogubno dejstvo, da sočebelar največkrat niti ne slutí, da ima okužbo že v čebeljniku. Od okužbe do prvih znamenj bolezni — majhnih, temnejših pegic na pokrovcih zalege — poteče namreč več kot mesec dni. Seveda pa tudi teh pegic najbrž ne opazi že prve dneve!

Medsebojni stiki med čebelarji so za širjenje hude gnilobe na že okuženih območjih še prav posebno nevarni. Prislovična družabnost čebelarjev naj nam ne bo v pogubo. Tak, za marsikaterega boleč, ali morda celo spotakljiv nasvet je povsem upravičen; vemo, da za bakterije hude gnilobe razen plamena in ustreznega prekuhavanja, praktično nimamo pravega raz-

kužila. Spora bakterije pa je tako trdoživa, da vzdrži na čebelarskem priboru, v praznem panju, starih voščinah, vosku, starem medu in podobnem tudi nekaj desetletij.

Na prvi pogled smo potemtakem proti okužbi hude gnilobe domala brez moči. Vendar temu ni tako. Poglejmo, kaj nam je storiti, kako ukrepati v primeru, če čebelarimo na okuženem področju ali če sumimo, da imamo morda že tudi sami okužbo?

Predvsem moramo po vsakem posegu v panje roke temeljito umiti z milom in toplo vodo. Kot rečeno, spor hude gnilobe z umivanjem ne uničimo, pač pa jih z rok z večkratnim miljenjem in splakovanjem lahko speremo. Vode seveda ne smemo zliti pred čebeljak ali tja, kjer imajo dostop čebele. Pribor in orodje očgemo s plamenom, če pa plamena ne prenese, z enournim prekuhavanjem, po možnosti v parilniku. Medu iz sumljivih panjev v nobenem primeru ne smemo krmiti čebelam niti dovoliti, da ga čebele same najdejo (Oblizovanje iztočnega satovja)! Lahko pa ga namenimo za hrano ljudem. Voščine čimprej pretopimo v vosek z dolgotrajnim kuhanjem, vosek pa razkužimo, ali ga damo izdelovalcu satnic, ki ga mora prej razkužiti.

In kaj nam je storiti, če smo se nedvoumno prepričali, da imamo hudo gnilobo že v čebeljniku?

Odgovor je jasen: bolezen moramo nemudoma prijaviti veterinarski službi, ki potem odredi bodisi uničenje ali pa saniranje obolelih družin. Zaradi pomanjkanja sredstev za odškodnino uničenih čebel se zadnje čase čedalje več veterinarskih inšpektorjev odloča za saniranje. Učinkovito saniranje pa je izvedljivo le s sodelovanjem tezadevno dobro podkovanega

čebelarja, kajti najmanjša napaka pri delu postane lahko vzrok, da bo ves trud zaman.

Sanacijo obolelih čebeljih družin opravimo najuspešneje po načinu, h kakršnemu se zatekajo od bolezni oslabiljene družine že od takrat, ko človek še ni posegel v njihovo snovanje. Kot vemo, take družine zapustijo svoj okuženi dom z vsemi, prav tako okuženimi zalogami vred in si z majhnimi količinami medu v mednih golšah poiščejo nov dom. Do pred nedavnim so bili čebelarji prepričani, da povzroči tako preselitev lakota ali od voskovnega molja uničeno satovje, zato se jo poimenovali lakotni roj.

Kot rečeno, ponesejo čebele lakotnega roja s seboj manjše količine medu v mednih golšah. Seveda pa je ta med prav tako okužen z sporami bakterije, kot so okužene zapuščene zalege v starem domu. Spora pa se lahko spremeni v bakterijo in na ta način povzroči okužbo le v telesu ličinke, zato med, okužen s sporami, ne sme dočakati rojstva prve ličinke v novem domu lakotnega roja, sicer bi se bolezen nadaljevala tudi tam.

To se ne zgodi, ker čebele v času od izrojitve do izleženja zalege med graditvijo satovja porabijo ves preneseni med zase in se na ta način znebi-

jo vseh povzročiteljev hude gnilobe. Nov rod dočakajo z novim medom, ki ni več okužen. Tako je družina rešena bolezni in zaživi v novem domu zdravo življenje na neokuženem, mladem satovju.

Umetno narejen lakotni roj naredimo s pretresanjem obolelih čebel v nov panj. To so počenjali čebelarji, še preden so poznali pravi vzrok slabljenja družin. Čebele so najprej pretresali v ustrezen zaboj in jih za nekaj časa pustili v temni kleti. Šele nato so jih ponovno pretresli v nov panj, kjer so si čebele zgradile novo satovje.

Danes je saniranje čebeljih družin s pretresanjem precej uspešnejše iz dveh razlogov. Prvič zato, ker bolezen hude gnilobe in njenega povzročitelja bakterije *Bacillus larvae* dobro poznamo. Oboroženi s tem znanjem se uspešno lotevamo vseh preventivnih ukrepov. Drugič pa zato, ker lahko kombiniramo preselitev z dodajanjem nekaterih zdravil, ki sicer ne ubijajo spor bakterije, pač pa zadržijo njihov razvoj toliko, da ličinka preživi okužbo.

Kako odkrijemo in zanesljivo ugotovimo bolezen hudo gnilobo, potreben opis saniranja obolelih družin s pretresanjem in katera zdravila pri tem uporabljamo, pa prihodnjič.

OGLASI

Kupim kamion TAM 4500 ali 5000, preurejen v prevozni čebelnjak in atestiran ter registriran. Ponudbe pošljite na naslov: Jože Plesničar, Kavškova 15, 61000 Ljubljana.

* * *

Dalmatinska čebelarska zadruga — Split obvešča čebelarje, da do nadaljnjega ne odkupujejo voščenega drobirja, ker imajo zelo velike zaloge. O ponovnem pričetku odkupa bodo vse interesente pravočasno obvestili.

* * *

Izdelujem kvalitetne satnice vseh dimenzij iz vašega voska, ki ga tudi razkužim. Rudi Orešnik, Čečovje 70, 62390 Ravne na Koroškem.

MEDIKAMENTOZO (KEMOTERAPEVTIČNO) ZATIRANJE VAROZE V ZRN

DR. KAREL DREHER

Po Maulu in Dreherju (BIENE 4/83, 155) razlikujemo biološke, biološko-kemične (integrirane) in čisto medikamentozne postopke. Biološki in integrirani postopki zahtevajo mnogo dela, ki ga mali čebelar nekoliko lažje, veliki pa zelo težko zmore. Zato si naši čebelarji po vzoru iz drugih držav želijo takšno sredstvo, ki ne zahteva mnogo časa pri delu in ki ni predrago.

V naslednjih vrsticah so opisani najvažnejši postopki in sredstva za zatiranje varoze in ocenjene dobre in slabe lastnosti opisanega sredstva ali postopka.

1. FOLBEX VA

Aktivna snov: brompropilat

Oprema: dimni listki

Izdelovalec: CIBA GEIGY AG, Basel

Uporaba:

Za diagnozo: 2 × 1 listek v presledku 4 dni.

Zdravljenje: 4 × 1 listek s presledki po 4 dni. Za manjše družine zadostuje pol listka. S tem postopkom zajememo vso generacijo pokrite zalege. Tleči listek po navodilu izdelovalca obesimo v zgornji prazni prostor, kjer smo pred tem odstranili nekaj satov. Zdravljenje opravimo spomladi po čistilnem izletu, vendar le takrat, ko ni pričakovati nočne zmrzali in še preden odpremo medišče. V sili zdravimo tudi po paši in točenju pozno poleti. Najbolje je zdraviti v jeseni, po možnosti potem, ko se izleže zadnja zalega. Zrelo ostane zaprto eno uro med dimljenjem in po njem.

Prednosti: FOLBEX VA je edino sredstvo, ki ga dovolijo uporabljati v ZR Nemčiji. Zelo učinkovito je. Postopek je relativno hiter. Ni škodljiv za človeka in čebele.

Slabe lastnosti: Obstaja nevarnost ostankov v medu. Zaradi tega priporočajo uporabo v brezpašni dobi. (Izjema so naravni in umetni roji.)

MRAVLJINČNA KISLINA

To je redko tekoča tekočina. V srednjih in močnih koncentracijah je zelo jedka. Navadno jo prodajajo kot 65 % in 85 % raztopino. Izdelujejo jo v velikih količinah za konserviranje živil, za mehčanje vode itd. Čas zdravljenja je enak kot pri FOLBEX VA, najbolje prer začetkom zaleganja ali pa na kraju zaleganja. Postopek je izvajati samo pri odprtem žrelu.

Prednosti na sploh: Ni draga, posebno pri nabavi večjih količin. Na splošno je učinkovito zdravilo.

Slabe lastnosti: Uradno še nima dovoljenja za uporabo, vendar pa uporabo tolerirajo. Zaradi jedkosti tekočine je obvezna dodatna zaščita (oči, roke, obleka). Lahko škodi čebelam in zalegi. Učinkovitost zelo variira od panja do panja.

Uporaba:

a) Uporaba steklenic s stenjem

Te so uporabljali uradno le v prvih letih. Zelo drage so in zahtevajo mnogo časa pri delu. Zaradi tega se skoro ne bi smele uporabljati. Vztrajati pri tem postopku nima smisla.

b) Postopek po Althenu (DIE BIENE 6/83, 249)

Po odstranitvi pokrova naženemo čebele s pomočjo dima v ulice in jih hitro prekrijemo z laneno krpo. To potem enakomerno poškopimo s pomočjo plastične injekcijske brizgalke s 15 do 25 ml 85 % mravljinčne kisline. Panj spet pokrijemo. Postopek ponavljamo 7- do 8-krat s presledki po 3 dni.

Prednosti: Postopek učinkuje hitro. Dvakratna aplikacija lahko služi za diagnosticiranje okuženosti.

Slabe lastnosti: Često se pojavijo motnje v družinah. Ni uporaben pri AŽ panjih.

c) Postopek po Krämerju (DIE BIENE 3/83, 104)

Uporabljajo 17 × 25 cm velike ploščice, natopljene z 200 do 300 ml mravljinčne kisline, zavarjene v plastično folijo. Pred vstavitvijo v panj izrežemo v foliji okence, veliko 50 cm², skozi katerega bo izhlapevala mravljinčna kislina.

Prednosti: Aplikacija je enkratna. Postopek ni nevaren za čebelarja. Uporaben je tudi za AŽ panje, vendar po izpraznitvi medišča.

Slabe lastnosti: Ni še v prodaji. Čebelar jo mora napraviti sam.

3. DIMLJENJE S TOBAKOM (NIKOTIN)

Ta postopek je posebno priljubljen na Nizozemskem. O tem smo že poročali (DIE BIENE 10/82, 439). Po takajšnih izkustvih lahko začnemo dimiti takoj po čistilnem letu. Pred tem pa vstavimo podnico, na robih namažemo z vazelinom, da preprečimo parazitu povratek v dnužino. Tobakov dim vpihujemo skozi žrelo, ki ga imamo zaprtega 4 minute. Ena polnitev puhalnika (10 g tobaka) zadostuje za 3 panje z dvema nakladama ali za 5 panjev z eno naklado. Preveč dima lahko čebelam škoduje. Poškodb matic niso opazili. Za diagnozo zadostuje 1 ali 2 aplikaciji, za

zdravljenje pa 3 do 4 aplikacije s presledki po 4 dni.

Na Kitajskem so ugotovili poškodbe zalege zaradi nikotina (DIE BIENE 10/83, 438). Zaradi tega priporočajo zdravljenje samo tedaj, ko ni zalege. (Primerjaj BJENTEELD, 5/83 in 9/83).

Prednosti: Cenenost. Postopek je lahek, hiter in neškodljiv za čebelarja. Ne škodi čebelam in matic.

Slabe lastnosti: Poškoduje zalego. Obstoji nevarnost, da se med navzame vonja po tobaku. Zato ga ne uporabljajo med pašo in ko je v panju še zalega.

4. MLEČNA KISLINA

(Koeniger in dr., DIE BIENE 7/83, 301)

Čebele, ki so na satovju, poškopijo s 5 ml 15 % mlečne kisline. Navadno ponovijo postopek po 4 dnevih.

Prednosti: Delo z mlečno kislino je lahko in nenevarno, prijetno za čebelarja, neškodljivo za čebele in ni problemov z ostanki v medu.

Slabe lastnosti: Zamudno delo, dražje od mravljinčne kisline. Učinek je nekoliko slabši, vendar pa enako-mernejši kot pri mravljinčni kislini. Vpliva na obnašanje čebel še niso ugotovili.

5. OKSALNA KISLINA

(Koeniger in dr., DIE BIENE 7/83, 301)

Oksalno kislino uporabljajo v ZSSR. 100 ml 2 % raztopine poškopijo po čebelah. Naši panji so manjši od ruskih, zato je treba dozo primerno zmanjšati. Oksalna kislina v večji dozi je za človeka strupena, zato se mora čebelar zavarovati proti vdihavanju oksalne kisline, nositi predpasnik in rokavice ter po možnosti delati na prostem.

Prednosti: Sredstvo je učinkovito. Čebelam ne škodi. Verjetno ni pro-

blema z ostanki v medu, ker so soli oksalne kisline prirodne snovi (ra-barbara, kislina).

Slabe lastnosti: Uporabljati se sme samo z upoštevanjem prej omenjenih opozoril in zunaj pašnega obdobja. Delo z njo je zamudno.

6. AEROSOLI

(Snovi za zamegljevanje)

Že leta 1960 sem uspešno opravil poskuse zdravljenja čebel, obolelih za akarozo. Uporabljal sem fine razprševalne doze z aktivno snovjo klorbenzilat (FOLBEX stari, zeleni). Razprševalno dozo sem usmeril skozi žrelo za 3 sekunde, kar naj bi ustrezalo količini aktivne snovi enega lističa folbexa. Žrelo je ostalo zaprto eno uro. Družine sem tretiral 8-krat v enotedenskih presledkih. Preiskava mrtvih čebel pozimi je pokazala, da čebele niso bile več okužene. Ta postopek je bil prav toliko učinkovit kot dimljenje z listki FOLBEXA. Izdelovalec razpršilnih doz je bila firma Spies iz Kleinkarlbacha. Rezultatov tega poskusa niso objavili, poročali pa so o njih na sestanku delovnih skupnosti Inštituta za raziskovanje čebel. Kasneje je nekaj doz uporabil tudi dr. Hirschfelder z enako dobrim rezultatom.

O rezultatih tega testa so poročali v letnem poročilu Inštituta v Erlangu. Po tem ni bilo o tem postopku dolgo nič slišati, čeprav aerosole na široko uporabljajo pri varstvu rastlin proti škodljivcem. Fini delci aktivne snovi, ki imajo svoje električno polnjenje, so se namreč pokazali kot izredno učinkoviti. Še preden je varoa prišla v Francijo, je tamkajšnji veliki izdelovalec čebelarске opreme firma THOMAS iz Fay-aux-Loges izdelal v sodelovanju s strokovnjaki specialni razpršilec za zatiranje varoze. Razpršilec se je imenoval Typ S Phagogene in je stal 4400 francoskih fran-

kov (ca 1500,— DM. Namenjen je bil večjim čebelarstvom, kakršna so večinoma v Franciji, in čebelarским društvom.

O aktivnih snoveh, ki jih uporabljajo pri izdelavi aerosolov, nimam natančnih podatkov z izjemo amitraza.

AMITRAZ

aktivna snov je sorodna produktu K-79 in jo uporabljajo pri varstvu rastlin. Za zatiranje varoze so ga najprej uporabljali pred nekaj leti v Tuniziji. Amitraz zelo dobro deluje proti varoi. Ker pa ima kancerogene in mutagene lastnosti (povzroča raka in spreminja dedno osnovo), ne pride v poštev za uporabo v Zvezni republiki Nemčiji. Poleg tega obstaja tudi problem ostankov v medu.

VAROATIN

Varoatin poznamo kot dimno sredstvo že mnogo let. Razvila ga je firma Bayer na Japonskem in ga tam že dolgo uporabljajo za zatiranje varoze. Ker je škodljiv za človeka in čebele, v ZR Nemčiji ni dobil dovoljenja za uporabo.

OPOZORILA

1. Vsa do zdaj znana sredstva delujejo proti varoi le zunaj pokritih celic. Zato zadostuje enkratna ali dvakratna aplikacija le za roje in družine brez zalege. Pri družinah s pokrito zalego mora zdravljenje trajati najmanj 4-krat.

2. Pri uporabi zgoraj opisanih sredstev čebele ne smejo biti v zimski gruči. Gruča ni tesno stisnjena le pri temperaturi nad 10 stopinj Celzija.

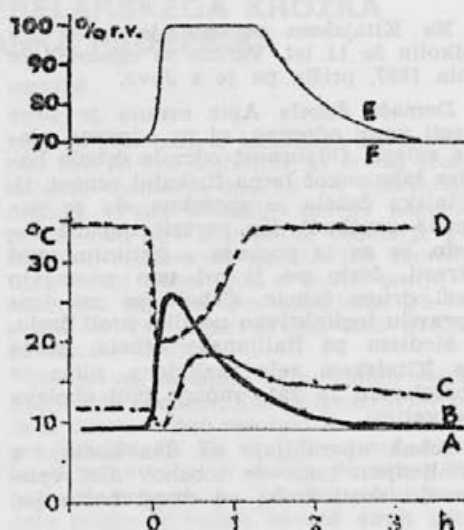
3. Glede na različne razmere in vrsto zdravila je varoa lahko samo omamljena in se tako lahko spet vrne na čebelo. Zato je priporočljivo, da podnico v celoti ali pa samo po robovih namažemo z vazelinom.

UNIČEVANJE PARAZITA VAROA PRI NIZKIH TEMPERATURAH

V čebelarstvu inštitutu v Dolu pri Pragi preizkušajo akaricid taktik, ki ga izdeluje angleška firma FBK Ltd. Preparat vsebuje 12,5 % amitraza. Preparat taktik zmešajo z vodo, in sicer na 10 litrov vode 10 ml taktika. S to raztopino obrizgajo čebele, matico, zalego, satje in stene panja. Odziv čebel na preparat kontrolirajo z majhnimi elementi za merjenje temperature in vlage, ki jih z električnimi vodniki spoji z merilnikom zunaj panja. Preizkuse so opravili pri zunanji temperaturi $+8^{\circ}\text{C}$ in pri -2°C . Za vsak sat s čebelami so porabili 50 ml raztopine.

Odziv čebel na obrizg je razviden v diagramu, kjer pomeni: A zunanja temperatura, B temperatura v žrelu panja, C temperatura ob čebelji gručici, D temperatura na zalegi. Zgornji diagram kaže relativno vlogo, in sicer E v žrelu panja ter F zunanjo vlago.

Po obrizgu naraste v panju vlaga na 100 %, zaradi česar se poveča učinkovitost delovanja akaricida in je bolj učinkovit kot pri dimljenju. Po obrizgu pade na zalegi temperatura na 20°C in se izravna na normalno po 80 minutah (krivulja D), vendar zaradi tega zalega ni bila prizadeta; prav

tako dobro prenesejo ohlajitev tudi čebele in matica.

Strokovnjaki so pričakovali, da bodo čebelarji dvomili v neškodljivost takega zdravljenja, vendar so se lahko prepričali v praksi, da ni bilo nikakršnih izgub. Zato predlagajo, da čimprej registrirajo ta način zdravljenja varoze.

Včelarstvu 1983

L. KL.

OBVESTILO

Pripravljamo posebno dvojno številko Slovenskega čebelarja, ki naj bi izšla v marcu ali aprilu t.l. in bo obravnavala vse v zvezi z varozo. V njej bomo objavili tudi odgovore na vprašanja čebelarjev. Zato vas vabimo, da probleme, nerazjasnjene pojave, pozitivne in negativne ocene uporabljenih sredstev in postopkov ter podobno v zvezi z varozo in drugimi boleznimi čebel sporočite uredništvu vsaj do konca januarja na naslov: ZČDS, Cankarjeva 3, Ljubljana, z oznako »Za posebno številko«.

Uredništvo Slovenskega čebelarja

IZKUŠNJE S TOBAKOM (NIKOTINOM) NA KITAJSKEM

DR. K. DREHER

Na Kitajskem uporabljajo tobak ali nikotin že 11 let. Varozo so ugotovili že leta 1957, prišla pa je z Jave.

Domača čebela *Apis cerana* je sicer proti varoi odporna, ni pa odporna nje na zalega. Odpornost odrasle čebele bazira tako rekoč le na fizikalni osnovi, tj. kitajska čebela je sposobna, da se parazita osvobodi. Ko parazit napade čebelo, se ga ta poskuša s čistilnimi gibi otresti, često pa ji pri tem pomagajo tudi druge čebele. Čebela se pri tem opravi instinktivno pomika proti žrelu.

Medtem pa italijanska čebela, ki je na Kitajskem zelo razširjena, nima te sposobnosti in zato mnogo bolj oboleva za varozo.

Tobak uporabljajo na dva načina: z dimljenjem tako, da tobakov dim vpuhavajo skozi žrelo, na drugi način pa,

da čisti nikotin nakapljajo na filtrirni papir v podnici.

Odrasle čebele so proti nikotinu odporne, zalega pa ne, zato uporabljajo nikotin dvakrat. Prvič pozno v jeseni, ko ni zalege. To delajo pretežno z dimljenjem tobaka. Drugič pa napadene čebele tretirajo med pašo, vendar tako, da čebele ločijo od zalege in jih same zadimijo s tobakom. Sate z zalego pa tretirajo s čistim nikotinom na filtrirnem papirju v podnici in to pustijo v hermetično zaprtem panju 8 ur. Zalega in jajčeca pri tem odmrejo. Sate nato vrnejo čebelam. Med ostane po tem tretiranju užiten.

Sicer postopek z nikotinom nima mnogo privrženecv. Zadnji čas uporabljajo neki »akariциден alkohol« in pa neki bromov derivat.

(Prevedel Pavle Deu)

ŠESTDESET LET OD SMRTI A. I. ROOTA

IVAN KRAJNC

Dne 30. aprila 1923. leta je umrl slavn pionir ameriškega čebelarstva A. I. Root (izgovori Rut) v starosti 84 let. A. I. Root je bil moč silne energije in nenavadne delavnosti in vztrajnosti. Bilo je leta 1865. Root je delal v svoji delavnici. Nenadoma je opazil mimo leteč roj. Ta mali dogodek je spremenil njegovo življenjsko pot. Ujel je roj, si kupil, Langstrothovo knjigo o čebelah in resno študiral čebelarstvo. V prejšnjih letih se je dosti ukvarjal s fiziko in kemijo, pozneje pa je posvetil največ svojega časa čebelarstvu. Leta 1869 je pričel izdelovati čebelarske potreščine in tako položil temelj enotnemu panju, ki se je v kratkem času razširil po vsem svetu. A. I. Rootova tovarna se je polagoma razširila v največje podjetje te vrste na svetu in je v produkciji še danes takorekoč neprekosljiva. Leta 1873 je A. I. Root

začel izdajati svoj čebelarski časopis z imenom *Gleanings in Bee Culture*. V tem časopisu je priobčeval svoje članke celih petdeset let. A. I. Root je bil možak. Ni se sramoval priznati svojih napak, ki jih je napravil v čebelarstvu in če je imel kako dobro idejo, je ni prikrival svojim bralcem. Izdal je tudi knjigo »ABC and XYZ«. A. I. Root je izumil in pomagal dopolniti razne čebelarske stroje in druge potreščine, brez katerih bi ameriško čebelarstvo težko doseglo vrhunec svojega razvitka. Malo je čebelarjev, ki bi tako vneto zasledovali to panogo kmetijstva, kot jo je zasledoval pokojni A. I. Root — nobenega pa ni, ki bi dosegel tako obilno žetev svoje rane in skrbne setve.

Danes, 60 let po njegovi smrti, se tudi mi spominjamo tega velikana čebelarstva.

DESETLETNI JUBILEJ ČEBELARSKEGA KROŽKA OSNOVNE ŠOLE JANKA PADEŽNIKA

INŽ. BRUNO KRIŠTOF

Čebelarška družina »Peter Močnik« Studenci — Pekre, Maribor obstaja že od leta 1945. Ves čas svojega delovanja se je zavzemala za vzgojo mladih čebelarjev. Že pred približno 20 leti je ustanovila čebelarški krožek pri osnovni šoli v Limbušu, ki pa je po nekaj letih zaradi določenih razmer prenehal delovati.

Prizadevanje družine za čebelarški naraščaj je obrodilo sadove ponovno meseca oktobra 1972, ko so dosegli in podpisali sporazum o ustanovitvi čebelarškega krožka na osnovni šoli Janka Padežnika v Mariboru. Pričetek delovanja krožka so povezali s skromno slovesnostjo dne 6. novembra 1972. Na njej so bili navzoči poleg prijavljenih učencev tudi ravnatelj šole, predsednik MZČD Maribor tov. Jože Hribar ter drugi starejši člani ČD Peter Močnik. V razredu, ki sta ga poleg cvetja krasila tudi praporja pionirske in čebelarške organizacije, je spregovoril predsednik ČD Peter Močnik in ustanovitelj krožka Krištof Bruno. V svojem govoru je poudaril pomen in nujnost ustanavljanja čebelarških krožkov ter naloge, ki čakajo mlade čebelarje v borbi za napredek slovenskega čebelarstva. Ideje tov. Krištofa je potrdil v svojem govoru tudi predsednik MZČD Maribor, ki je krožkarjem zaželel čimveč uspeha pri njihovem delu. Za takratne čase red-

kost so bile besede tedanjega ravnatelja šole tov. Alojza Štefaniča, ki je vžil krožkarjem, mentorju krožka in čebelarški družini »Peter Močnik« mnogo poguma in volje za delo z mladimi čebelarji. Po končani slovesnosti so izročili namenu tudi šolski čebelnjak s 6 AZ panji; v njem sta bila že dva naseljena. Ob tej priliki so vsi učenci prejeli tudi značke čebelarške družine.

Na prvem sestanku se je zbralo nekaj več kot 30 učencev. Število krožkarjev pa je iz dneva v dan upadalo in se ustavilo pri številki 12. To so bili učenci, ki so imeli trdno voljo in veselje do dela s čebelami, čeravno je bil pri praktičnem delu pouka še vedno navzoč strah pred piki.

Končalo se je šolsko leto, pričelo drugo, število krožkarjev pa je nihalo. Tako se je delo nadaljevalo, vidni so postajali rezultati dela, število panjev je naraščalo, saj so s pionirskim dinarjem zbrali sredstva za novi panj. Akcij je bilo od ustanovitve pa do danes še dosti, predvsem zbiranje starega papirja. Denar, ki so ga dobili zanj, so v krožku porabili za razni material, potreben pri čebelarjenju, urejanju okolice čebelnjaka itd. Lokacija čebelnjaka je bila pred šolo, kjer pa zanj ni bilo pravo mesto, saj so postajale čebele vedno bolj napadalne.

Clani čebelarškega krožka v šolskem letu 1983/84 z mentorjem pred svojim čebelnjakom

Po predmetih, ki so ležali v neposredni okolici, je bilo moč takoj ugotoviti, da nagajajo učenci. V čebelnjak so metali vse mogoče predmete. Nemir je bil posledica, da čebele v večini primerov niso preživele zime. Na podlagi razgovora z vodstvom šole je čebelnjak dobil drugo lokacijo, in to za telovadnico, kjer so čebele še danes. Na novem prostoru so učenci splanirali teren, prepeljali čebelnjak, uredili cvetlično gredo in ogradili prostor, ki je zdaj čisto čebelarski.

Kaj kmalu je bilo jasno, da obstoječi čebelnjak ne zadošča več. Predstavniki krožka so z mentorjem dosegli sporazum s šolo, da bodo nabavili nov čebelnjak, ki so ga leta 1982 tudi postavili. Danes stoji na tem prostoru nov čebelnjak z 8 AŽ panji (7 naseljenih), ima 1 LR naseljen panj in dva opazovalna panja. Dela pri čebelnjaku še niso povsem končana, vendar bodo mladi čebelarji končali delo do maja 1984, ko bo na tej šoli naravoslovni dan posvečen čebelarstvu. V tem letu so napeljali vodovod in posadili cvetlične grede.

Šolski čebelnjak pa ne služi samo za delo krožka, temveč je bil v letu 1983 dobrodošel pri praktičnem delu tečaja za

starejše čebelarje začetnike, ki ga je organizirala MZČD Maribor. Tečaja pa se niso udeležili samo starejši čebelarji začetniki, ampak so ga lahko brezplačno obiskovali tudi krožkarji iz sedmih razredov, ki so enako kot drugi opravili preverjanje znanja z najboljšimi rezultati.

S pomočjo šole, MZČD Maribor in ČD »Peter Močnik« so danes v čebelnjaku na voljo vsi pripomočki, ki jih potrebuje čebelar za delo s čebelami, razen točila. Preglede čebel opravljajo danes samostojno učenci 8 razredov, ki obiskujejo krožek že več kot 4 leta. Čebele v pašnem obdobju in o počitnicah prepeljejo na pašo, med pa so krožkarji vse do točenja v tem letu odstopali šolski kuhinji, razen medu, ki so ga najbolj marljivi učenci prejeli kot nagrado. Prevoz čebel, pregledovanje med pašo in točenje prevzamejo člani čebelarske družine, pri delu pa seveda sodeluje obvezno gospodar čebelarskega krožka. Po pašnem obdobju prepeljejo čebele spet v šolski čebelnjak. Nato pregledajo čebele za zimo, opravijo zimsko krmljenje in paženje.

Krožek deluje v sklopu interesnih dejavnosti na šoli. Iz urnikov interesnih dejavnosti, ki je mizo izbošen v pro-

starih šole, je natančno razvidno, kateri dan in uro v tednu se zberejo mladi čebelarji. O delu čebelarskega krožka so dolga leta vodili delovodnik, zadnji dve leti pa vodijo zapisnike na predpisanem obrazcu. Krožek ima poleg mentorja tudi svoje vodstvo, in sicer: vodjo, gospodarja, zapisnikarja in urejevalca okolja čebelnjaka, ki mu krožkarji pravijo kar vrtnar.

Na začetku vsakega sestanka se krožkarji med seboj dogovorijo o nalogah, o načrtih za nadaljnje delo in izredno samokritično ocenjujejo svoje delo, obnašanje in morebitno nedisciplino. Dogodilo se je že to, da so nekaterim odvzeli naloženo funkcijo, ker je ni opravljal v redu. Delo krožka temelji torej na načelih samoupravljanja, kar še posebej dokazuje sklep, da so od letošnje bere medu odstopili šolski kuhinji 11 kg, to je za eno malico, nekaj razdelili kot nagrade za vestno delo krožkarjem, ostanek pa prodali med učence in učitelje. A kaj, ko je medu takoj zmanjkalo. Zbrana sredstva gredo v skupen sklad za potrebe krožka, vodijo pa natančno evidenco. K tem sredstvom bodo dodali še denar od zbrane papirja.

O svojem delu poročajo krožkarji na letni pionirski konferenci in na občnem zboru čebelarske družine »Peter Močnik«, ki je pokrovitelj krožka. Izredno živahno je delo in pripravljanje na republiška tekmovanja, saj se učenci shajajo vsakodnevno, mentorju pa v tem času priskočijo na pomoč tudi drugi člani čebelarske družine; delo z učenci je namreč razdeljeno v tri skupine.

Krožek se je do zdaj udeležil vseh tekmovanj mladih čebelarjev, razen prvega, na katerega sploh ni bil povabljen. Ze na drugem tekmovanju v Ljubljani so dosegli II. mesto, po tem obdobju pa segajo tudi po prvih mestih.

Krožek je skupno z delovno konferenco CD »Peter Močnik« decembra 1982 praznoval 10-letnico svojega obstoja. Poleg kratkega kulturnega programa sta poročala tudi vodja in gospodar krožka. Vsem starejšim krožkarjem so ob tej priliki podelili tudi posebna spominska priznanja. Po končani delovni konferenci so krožkarje tudi pogostili. Posebno doživetje je bila navzočnost predsednika republiške komisije za čebelarski naraščaj tov. Jožeta Bregarja, ki je krožkarjem, šoli in družini čestital za njihov uspeh in zaželel še dosti delovnih zmag. Ob tej priliki so krožkarji v stenskih vitrinah pripravili tudi skromno razstavo o svojem delu. Manjkalo pa ni tudi čebelarske

literature, čebelarskih pridelkov in čebelarskega orodja. Ena izmed stenskih vitrin pripada čebelarskemu krožku. V njej seznanjajo s svojim delom vodstvo šole in druge učence.

Krožek je na mariborskem območju precej poznan, saj je bilo o njegovem delu zapisanih že dosti sestavkov v dnevniku Večer in objavljenih reportaž v radiu Maribor. Delo krožka in njihove uspehe pa je posnela tudi televizija Sarajevo, ki je reportažo predvajala v svoji priljubljeni kmetijski oddaji Zelena panorama. To oddajo pa imajo na šoli posneto in krožkarji jo kaj radi kdaj pa kdaj ponovno pogledajo.

Krožek pa ima v spominu tudi temne sence, ki so ovirale delo in razvoj, saj si je leta 1980 nekdo prilastil iz šolskega čebelnjaka kar dva nova našeljena AZ panja, ki jim jih je Medex podaril, poleg tega pa še en naseljen prašilček na pet satov.

Težko razumljiva so razmišljanja nekaterih čebelarjev, da se delo s krožki ne izplača in da od njih ni nobene koristi. Povedati je potrebno, da je iz krožka zrastle že danes nekaj novih čebelarjev, ki čebelarijo uspešno celo z 20 družinami. Prepričani pa moramo biti tudi v to, da se bodo ti učenci po končanih študijskih slej ko prej vrnili med čebelarje.

Zanimivo je tudi da se h krožku vračajo in pridno delajo tudi učenci, ki so osnovno šolo zapustili pred več leti, kar pomeni, da je pri delu s čebelami le nekaj posebnega, da ne rečemo, da so ti učenci že »zastrupljeni« s čebelami.

Na osnovni šoli Janko Padežnik, na kateri deluje krožek, obstajajo ugodne razmere za kvalitetno delo učencev na področju čebelarstva. Novi predmetnik in smernice za delo osnovnih šol dajejo večji poudarek uvažanju fakultativnega pouka; tega pa je sprejel strokovni svet za vzgojo in izobraževanje pri RK SZDL. Razmere za uvedbo fakultativnega pouka iz čebelarstva na šoli so primerne in prepričani smo, da bomo ta cilj dosegli že v tem šolskem letu.

Ni dvoma, da je skupno delovanje osnovne šole Janko Padežnik in CD »Peter Močnik« izredno zadovoljivo in kvalitetno. Tako je tudi prav, saj bo le tako moč doseči rezultate pri vzgajanju mladih čebelarjev. Za vsestransko pomoč in razumevanje pa je bila osnovna šola Janko Padežnik tudi odlikovana z redom A. J. III. stopnje.

To je le bežen pregled dela čebelarskega krožka v 11 letih. Tako redno delo pa mora roditi tudi uspehe.

VALENTIN BENEDIČIČ OSEMDESETLETNIK

Z zamudo se tudi v Slovenskem čebelarju spominjamo osemdesetletnice našega častnega predsednika ZCDS Valentina Benedičiča. Krepko je že zakorakal v deveto desetletje svojega plodnega življenja, življenja posvečenega predvsem napredku našega planšarstva in čebelarstva.

Rodil se je pred dobrimi osemdesetimi leti v številni kmečki družini v vasi Globoko pri Podvinu na Gorenjskem. Osnovno šolo je obiskoval v Mošnjah in Ljubljanskem Marijanišču. Gimnazijo je končal in maturiral v Kranju. Zaposlil se je kot prometnik na šišenski in kasneje na Ljubljanski železniški postaji. Kot zaveden Slovenec je med vojno deloval v OF. Belogardisti so ga 12. januarja 1944 aretirali in izročili Nemcem. Poslali so ga na prisilno delo na Koroško.

Kleni Gorenjec Valentin Benedičič ni zapustil svojih gorenjskih planin niti med službovanjem zunaj ožjega domačega kraja. Še kot železnikar se je boril za pašne pravice gorenjskih kmetov. Med obema vojnama je vodil urejanje domače mošenjske planine. Takrat se je tudi spoznal s strokovnjakom za agrarne operacije inž. Alfonzom Pircem in drugimi strokovnjaki.

Planine so bile skoraj že odpisane. S pomanjkanjem hrane je pričela rasti vrednost planinskih pašnikov. V vsem gorskem svetu so začeli in zdaj nadaljujejo dolgoletno delo Valentina Benedičiča, ki je tudi sam kljub visokemu jubileju še vedno aktiven.

Ze dolga leta pred upokojitvijo leta 1961 je Benedičič čebelaril na rojstni kmetiji in to dela še sedaj. Poglobljaj se je v življenje čebel, preučeval čebeljo pašo, čebelje bolezni in čebelarjenje v različnih panjskih sistemih. Kot uglednega strokovnjaka in čebelarja so ga slovenski čebelarji izvolili na rednem občnem zboru za predsednika ZCDS. To dolžnost je opravljal kar enajst let.

V čebelarstvu je našel novo delo predvsem na organizacijskem, izobraževalnem in pospeševalnem področju.

Benedičič se je skupno z upravnim odborom ZCDS zavedal, da brez dobre organizacije ne gre, še manj pa je sodobnega čebelarjenja brez strokovno usposobljenih čebelarjev. Zato je dal pobudo za ustanovitev čebelarskega izobraževalnega centra v Lukovici. V težavnih razmerah so zbrali dokumentacijo in delali načrte. Vse čebelarske organizacije so zbirale prostovoljne prispevke. S temi in še drugimi sredstvi so ga spravili pod streho. Ker pri celotni akciji ni bilo zadostne družbene podpore, zaradi pomanjkanja sredstev do danes še ni bila uresničena zelo koristna zamisel o žarišču čebelarskega izobraževanja v centru. Toda zamisel je živa in se razvija morda okrnjeno v drugačnih oblikah. Pri slovenskih čebelarjih je vedno bolj zakoreninjena zavest, da brez znanstveno raziskovalnega dela, selekcije, izobraževanja in pospeševanja ni sodobnega čebelarstva.

Benedičič si je tudi veliko prizadeval za mednarodno uveljavitev slovenskega čebelarstva. To se je še posebej izkazalo ob praznovanju 200-letnice smrti Antona Janše. Podpisana je bila posebna pogodba o sodelovanju z avstrijsko čebelarsko zvezo. Ob tej priliki so bile proslave in odkrili so spominski obeležji na Dunaju in v Breznici.

Poleg številnih priznanj in odlikovanj je Benedičič prejel tudi red Antona Janše I. stopnje in kot doslej edini naziv častnega predsednika ZCDS.

Zavedam se, da je ta zapis le skromen opis Benedičičevih plodnih osemdesetih let. Iskreno mu vsi želimo, da bi še dolgo, dolgo prenašal svoje bogato znanje na mlajše rodove in zdrav ter krepak užival jesen svojega življenja.

ANDREJ PETELIN

PROF. EDI SENEGAČNIK DOPOLNIL SEDEMESEET LET

Drugi jubilant, ki je oktobra preteklega leta dopolnil sedemdeset let, je vsem čebelarjem dobro znani čebelarski predavatelj, pisec strokovnih člankov in knjig s področja čebelarstva ter dolgoletni urednik Slovenskega čebelarja prof. Edi Senegačnik.

Rodil se je v družini železničarja 12. oktobra 1913 v Trbovljah. Ze oče je bil čebelar in z bratom Jurijem sta od očeta »podedovala« ljuubezen do čebelic in tudi sama začela čebelariti, prof. Edi že s 13 leti. Ze pred vojno je prišel v stik s čebelarsko organizacijo in hitro se je uveljavil tudi v Zvezi čebelarskih društev Slovenije.

Kot mlad čebelar je z zanimanjem sprejemal znanje od takrat že uveljavljenih in znanih čebelarjev, kot so Anton Znidaršič, Avguštin Bukovec, Vlado Rojec in drugi, ki so takrat vodili našo čebelarsko organizacijo. Vedno se rad spominja dogodkov in ljudi, ki so utrdili našo čebelarsko organizacijo in mnogo prispevali k razvoju našega čebelarstva. Prav tako je tudi sam nadaljeval delo v čebelarski organizaciji predvsem na strokovnem področju. Bil je eden od avtorjev naše najboljše čebelarske knjige »Sodobno čebelarstvo«. Z njo smo Slovenci dobili knjigo, s katero smo se na tem področju izenačili s čebelarsko naprednimi, razvitimi deželami. Kot avtor je sodeloval tudi pri drugih knjigah s področja čebelarstva; tako je npr. soavtor zadnje knjige Čebelarstvo 1981, v kateri je kot odličan poznavalec čebeljih paš obdelal paše v Sloveniji in v drugih jugoslovanskih republikah, saj je dolga leta prevajal čebele po vsej državi, zato ga povsod poznajo kot odličnega praktika.

Stiri leta je predaval v nekdanji čebelarski šoli v Šiški. Z bratom Jurijem pa sta leta 1966 izdala knjigo Med naša vsakdanja hrana in zdravilo.

Tudi s članki v našem glasilu Slovenski čebelar je nesebično razdal svoje znanje in izkušnje slovenskim čebelarjem, še posebno v obdobju med letom 1963 in 1969, ko je bil urednik našega glasila. V tem obdobju je tudi največ pripomogel, da smo se slovenski čebelarji pričeli povezovati z znanimi čebelarskimi strokovnjaki z vsega sveta. To mu je omogočalo tudi dobro znanje tujih jezikov, predvsem angleščine in nemščine, saj je ta dva jezika tudi poučeval, nazadnje na Poljanski gimnaziji v Ljubljani.

Zavedal se je, da lahko naše čebelarstvo napreduje samo, če nam bo uspelo slediti razvoju čebelarstva — predvsem mehanizacije — v najnaprednejših čebelarskih deželah. Zavzemal se je tudi za našo kranjsko sivko in za ohranitev njene pasemske čistosti ter njen ugled v svetu.

Vseskozi in tudi danes je prof. Edi Senegačnik eden od tistih čebelarskih strokovnjakov in praktikov, ki ga vabijo čebelarska društva iz Slovenije in tudi drugih republik, da jim predava o svojih bogatih izkušnjah, ki si jih je pridobil pri prevozih čebel po vsej Jugoslaviji. Rad pripoveduje o težavah in prigodah s teh poti pred desetletji in primerja tedanje težavne razmere z današnjimi. Kot napreden čebelar si je že pred nekaj leti kupil tovornjak in ga dal predelati v prevozni čebelnjak za 96 panjev A2. Zdaj jih ima 150. To je pri letih, ki jih praznuje slavljenec, nedvomno občudovanja vredno, čeprav mu pri delu pomaga tudi žena. Veliko dela pri čebelah še vedno opravi sam, kljub težavam s srcem.

Njegovo dosedanje delo na področju čebelarstva je pustilo močno sled v slovenski čebelarski organizaciji in želimo mu, da bi še dolgo delal za napredek naše stroke. Za svoje delo je bil odlikovan tudi z najvišjim čebelarskim odlikovanjem redom Antona Janše prve stopnje. Želimo mu predvsem čim več zdravja in da bi nam napisal še mnogo zanimivih člankov, ki bodo razveselili čebelarje, saj si želijo čim več zvedeti od izkušenih praktikov in to naš slavljenec je.

Janez Mihelič

JANEZ VOVK

Tragična usoda je dne 8. 9. 1983 iztrgala iz naših vrst čebelarja Janeza Vovka.

Rodil se je 4. 12. 1911 na Črnicu pri Brezjah in si tu tudi postavil novi dom. Zanimiv je Janezov pričetek čebelarjenja, kajti leta 1953 se mu je na podstrehi hiše vselil roj čebel brez gospodarja. Janez ga je vsadil in pričel čebelariti ter se v letu 1954 že včlanil v čebelarstvo družino Radovljica, katere član je bil do prerane smrti.

Za prizadevanje na področju čebelarstva je dobil odlikovanje, red »Antona Janše« III. stopnje.

Naj mu bo lahka lepa gorenjska zemlja!

Tajnik čebelarstva
družine Radovljica:
Milan Cizej

JOŽE PREŠEREN

Dne 8. 2. 1983 smo se za vedno poslovili od ustanovnega člana naše čebelarstva družine. Iztekla se je življenjska pot čebelarja od mladih let. Rodil se je leta 1896 na Gorici pri Radovljici.

Ob očetu — kmetu in čebelarju — je pridobil osnovno znanje in veselje do čebelarstva, ki ga je spremljalo vse življenje.

V letu 1945 je skupaj s čebelarji Resmanom, Beblerjem, Erjavcem, Vovkom in drugimi ustanovil čebelarstvo organizacijo za območje Radovljice in okolice.

Vsa leta od ustanovitve in dokler mu je zdravje dopuščalo, smo ga srečevali v organih čebelarstva društva in čebelarstva družine Radovljica, kjer je s svojimi izkušnjami prispeval k reševanju organizacijskih in čebelarstvenih problemov, za kar je dobil odlikovanje: red Antona Janše II. stopnje.

V težkih časih okupacije je kot zavezanec Slovenec sodeloval in skrbel za prekrbo partizanskih enot na Jelovici.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu! Naj mu bo lahka lepa gorenjska zemlja!

Tajnik čebelarstva
družine Radovljica:
Milan Cizej

IVAN MURŠEC

V aprilu 1983 je naša čebelarstva družina zgubila dolgoletnega člana Ivana Muršca, ki je v 74. letu končal svojo življenjsko pot zaradi hude, neozdravljive bolezni.

Čebelariti je začel z AZ panji, še preden se je leta 1957 pridružil naši čebelarstveni družini in bil soustanovitelj čebelarstva družine Malečnik.

Ob 25-letnici obstoja družine je leta 1982 prejel priznanje od ČDM za dolgoletno sodelovanje.

Vse življenje je opravljal težak zidarški poklic, pa vendar je vedno našel dovolj časa za svoje ljubljene, katere bo vnaprej oskrbovala njegova hčerka z možem Ignacem.

Njegovi ožji družini izreka iskreno sožalje čebelarstva družina Malečnik.

Tajnik:
Ignac Harb

IVAN NAMESTNIK

Čebelarji čebelarstva družine Selnica ob Dravi smo se v letu 1983 za vedno poslovili od marljivega in vzornega čebelarja Ivana Namestnika. Ze v rani mladosti je vzljubil čebele in si

tako leta 1925 nabavljal prve panje čebel, leta 1931 pa se je vključil v čebelarstvo organizacijo, kateri je ostal zvest vse do svoje smrti. Bil je plemenit človek in velik prijatelj mladih čebelarjev, katerim je vedno rad priskočil na pomoč in jim s svojimi strokovnimi nasveti pomagal čebelariti.

Prvo leto je bil član upravnega in nadzornega odbora. Za svoje nesebično delo je leta 1968 prejel pisno priznanje od Medobčinske zveze čebelarstvenih društev Maribor. Leta 1970 ga je čebelarstva družina Selnica ob Dravi odlikovala z redom AJ III. stopnje, leta 1982 pa ga je MZČD Maribor odlikovala v redom Antona Janše II. stopnje.

Njegovim domačim in sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

CD Selnica ob Dravi
predsednik Mirko Vute

Izdelujem idejne projekte (kompletne načrte) za vse vrste zidanih in lesenih čebelnjakov. Takoj lahko dobite tipske načrte za lesene čebelnjake za 12, 36 in 42 AŽ panjev ter za zidan čebelnjak za 18 panjev. Alojz Petrič, gradbeni tehnik in čebelar, Ražica 6, 61353 Borovnica.

* * *

Izdelujem plastične matične rešetke velikosti 504×412 mm in debeline 0,50 mm, za nakladalne panje. Položi se direktno na naklado, zato je praktična za uporabo, ker ne potrebujemo dodatnega lesenega okvirja. Odprtine za prehod čebel so po celi površini in rešetke se ne trgajo. Po naročilu izdelam tudi rešetke drugih velikosti. Cena je 160 din za komad. Izdelujem tudi begalnice za izganjanje čebel iz medišč nakladnih panjev. Izdelana je iz kvalitetne pločevine, vstavimo jo v odprtino vmesnega pokrova premera 68 mm (62 mm). Odprtino izžagamo z kronske žago. Vmesni pokrov z begalnice obrnemo in ga postavimo dan pred točenjem pod medišče. Zelo jo priporočam pri točenju v brezpašni dobi in jeseni, ker ne pride niti do najmanjšega ropanja. Cena je 150 din za komad.

Za prevezovanje nakladnih panjev, zaradi prevoza, izdelujem tudi dve vrsti napenjalcev. Imajo plastični trak in različni kovinski zapiralki, ena je v obliki dvojnega S, druga pa je z dveh delov. Trak se napne okoli naklad in nato z zapiralom, ki deluje kot vzvod, močno zategne. Dolžina traku zadošča za povezavo panja s štirimi nakladami. Cena je 75 din, oziroma 60 din za komad.

Omenjeni čebelarski pribor lahko kupite v trgovinah s čebelarskimi potrebščinami, kolikor ga nimajo, ga lahko naročite tudi pri proizvajalcu na naslov inž. Miro Rukavina, Marije Hvaličeve 38, 61117 Ljubljana — Podutik, telefon (061) 756-364 po 15. uri.

DIAPOZITIVI S PODROČJA ČEBELARSTVA

Vsem, ki se zanimajo za nakup diapozitivov sporočamo, da lahko kupijo naslednje serije:

1. Biologija čebel
2. Čebelje paše — 1., 2. in 3. del
3. Čebelarjeva opravila
4. Čebelji proizvodi
5. Čebelarska tehnologija
6. Vzreja in odbira
7. Prevažanje čebel
8. Čebelarjenje v LR panju
10. Bolezni, škodljivci in zastrupitve čebel
11. Slovenski čebelnjaki
12. Panjske končnice

V vsaki seriji je 36 diapozitivov z izjemo panjskih končnic, ki vsebuje 18 posnetkov in to bolezni čebel, v kateri je 72 diapozitivov. K posameznim serijam so priloženi teksti za predavatelja. Cena za eno serijo je 2200 din, oziroma 1100 din za polovično ter 4400 din za dvojno serijo. Dobavni rok je 30 do 45 dni od dneva naročila. Vse naročilnice pošiljajte na naslov: inž. Franc Šivic, Ulica padlih borcev 31, 61000 Ljubljana.

Uredništvo

OBVESTILO O VIŠINI ČLANARINE ZA LETO 1984

Obveščamo vse čebelarске organizacije, da je članarina ZČDS za leto 1984 450 din in 2 din na ekonomski panj. S članarino je plačan tudi Slovenski čebelar. Prosimo vse organizacije, da čimprej poberejo članarino za leto 1984 in nam pravilno izpolnjene seznane, ali samo spremembe članstva, pošljejo do 1. februarja 1984.

Prosimo tudi vse, ki so v letu 1984 izstopili iz članstva ali niso več naročniki, da vrnejo prvo številko revije Slovenski čebelar, kolikor so jo prejeli po pošti. V nasprotnem primeru vam bomo še nadalje pošiljali revijo in terjali naročnino.

Pri vsaki spremembi naslova, odjavi ali plačilu članarine za posameznika, mora biti označeno, **ali je naročnik ali je član društva in katerega**. Naročnina za Slovenskega čebelarja je 700 din, za zamejstvo pa 1200 din. Naročnino lahko plačate na naši blagajni, po pošti ali na žiro račun št. 50101-678-48636.

Zveza čebelarских društev Slovenije
Cankarjeva 3, 61000 Ljubljana

USTANOVNI OBČNI ZBOR ČD KRIM

Obveščamo čebelarje, ki stanujejo ali samo čebelarijo na območju krajevnе skupnosti Podpeč - Preserje in Rakitna, da bo ustanovni občni zbor društva 15. januarja 1984 ob 10. uri v prostorih KS Podpeč - Preserje, v Kamniku pod Krimom 6 (blizu železniške postaje). Lahko boste plačali članarino, zato se odjavite v društvih, kjer ste sedaj včlanjeni.

Iniciativni odbor — predsednik Stane Todori

ZAHVALA

Zahvaljujemo se ČD Ajdovščina in družini pokojnega tov. Josipa Kostanjevica, ki so nameste venca na grob pokojnika darovali 2000 din za tiskovni sklad ZČDS, kolikor daje društvo za venec za vsakega umrlega člana.

ZČDS in Uredništvo

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992. Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Marjana Hönigsfeld, dr. Jože Korošec.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivc, Boris Slavec.

Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik.

Glavni urednik: Janez Mihelič prof.

Lektor: Danica Bizjak prof.

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.

Letna naročnina za nečlane 700.—, za tujino 1200.—, za člane čebelarских organizacij drugih republik 700.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 70.— dinarjev za tujino 110.— dinarjev.

Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 10.000 din, pol strani 6000 din, četrt strani — 3000 din. Splošni oglaš.: beseda 20 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 20 dinarjev. Članarina znaša 450.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

St. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Revijo sofinancira RSS.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 8.900 izvodih.
Rokopisov ne vračamo.